

OBČINA RADLJE OB DRAVI
Mariborska cesta 7
2360 RADLJE OB DRAVI

Številka: 4110-0017/2024
Datum: 5. 12. 2025

K TOČKI 3

OBČINSKI SVET
OBČINE RADLJE OB DRAVI

**ZADEVA: POTRDITEV OBMOČNEGA AKCIJSKEGA NAČRTA ZA
DEZINSTITUCIONALIZACIJO: RADLJE OB DRAVI, ZA OBDOBJE DECEMBER 2025 -
DECEMBER 2030.**

PREDLAGATELJ:	Dr. Alan BUKOVNIK, župan
GRADIVO PRIPRAVIL:	Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo
PREDLOG OBRAVNAVAL:	/
POROČEVALEC:	Katarina Mauch, samostojna razvijalka
PРАВNA PODLAGA:	16. člen Statuta Občine Radlje ob Dravi (MUV, številki 28/16, 35/17, 11/19 in 7/25)
OCENA STANJA:	Občina Radlje ob Dravi že več let podpira, izvaja in sodeluje pri različnih projektih, s katerimi si prizadeva doseči čim večjo socialno vključenost vseh občanov, tudi tistih z različnimi oviranostmi in težkimi življenjskimi situacijami. Vsak človek pravico do dostojnega in samostojnega življenja v skupnosti in življenje v domačem okolju ne sme biti privilegij, temveč temeljna pravica.
RAZLOGI ZA SPREJEM:	Podlaga za pripravo Akcijskega načrta izhaja iz Strategije Republike Slovenije za deinstitucionalizacijo v socialnem varstvu za obdobje 2024–2034 (StaDI 2024–2034). Strategija je bila tudi vodilo pri pripravi pričujočega načrta.

PREDLOG REŠITVE / OBRAZLOŽITEV:

Namen načrta je nazaj v lokalno okolje preseliti občane, ljudi z oviranostjo, ki so trenutno nameščeni v socialnovarstvenih zavodih, in jim nato tudi nuditi ustrezno skupnostno podporo. Obenem je namen načrta omogočiti takšne pogoje v lokalnem okolju, da posamezniki z oviranostmi, ki že živijo v skupnosti, ne bodo potrebovali selitve v institucije. Nenazadnje pa je namen oblikovanja načrta tudi želja občine Radlje ob Dravi, da pridobi in uradno sprejme dokument, ki bo postavil temelje za razvoj socialnega varstva in področja dezinstitutionalizacije v lokalnem okolju. Pričujoči območni akcijski načrt predstavlja prvi korak skupnega dela ključnih akterjev pri oblikovanju novih storitev v občini za ljudi z oviranostjo.

MNENJE STROKOVNE SLUŽBE:

Strokovne službe menijo, da je Akcijski načrt ustrezen.

PRIMERJAVA Z DRUGIMI OBČINAMI:

Isti postopek je predviden tudi za ostale občine.

OCENA FINANČNIH POSLEDIC:

Sprejem akcijskega načrta nima finančnih posledic na Proračun Občine Radlje ob Dravi.

PREDLOG SKLEPA:

Občinski svet Občine Radlje ob Dravi sprejme Območni akcijski načrt za dezinstitutionalizacijo: Radlje ob Dravi, za obdobje december 2025 - december 2030.

Pripravila: Klara Glazer, Višji svetovalec II.

Pregledala: Mag. Katja BURJA
KOTNIK, Vodja Urada za splošne zadeve in razvoj

Dr. Alan BUKOVNIK,
Župan Občine Radlje ob Dravi

Priloge:

- *predlog sklepa;*
- *Območni akcijski načrt za dezinstitutionalizacijo: Radlje ob Dravi, za obdobje december 2025 - december 2030.*

Predlog

Na podlagi Uredbe o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju financ (Ur. L. RS, št. 60/2006, 54/2010 in 27/16) in 16. člena Statuta Občine Radlje ob Dravi (MUV, št. 28/16, 35/17, 11/19 in 7/25) je Občinski svet Občine Radlje ob Dravi na svoji ____ dopisni seji, dne _____ sprejel naslednji

S K L E P

Občinski svet Občine Radlje ob Dravi sprejme Območni akcijski načrt za dezinstitutionalizacijo: Radlje ob Dravi, za obdobje december 2025 - december 2030.

Številka: 4110-0017/2024

Datum:

Dr. Alan BUKOVNIK
ŽUPAN

Sklep prejmejo:

- zadeva, tu (2x)
- evidenca, tu

Območni akcijski načrt za dezinstitutionalizacijo: Radlje ob Dravi

Za obdobje december 2025 - december 2030

november, 2025

KAZALO

1	UVOD.....	3
2	OKVIR ZASTAVLJENEGA NAČRTA IN METODOLOGIJA.....	4
3	OBČINA RADLJE OB DRAVI.....	6
4	OBSTOJEČE STORITVE ZA ZAGOTAVLJANJE PODPORE V SKUPNOSTI	11
4.1	Mapiranje storitev	11
4.2	Izvajanje storitev in sodelovanje med akterji.....	17
5	RAZVOJ OBMOČJA.....	20
6	VIRI IN POTREBE OBMOČJA	29
7	VIZIJA IN PREDNOSTNA PODROČJA VIZIJE	31
8	CILJI ZA RAZVOJ PODPORE V SKUPNOSTI	33
9	UKREPI ZA DOSEGO CILJEV	35
9.1	Evalvacija načrta	40

1 Uvod

V jeseni 2024 je občina Radlje ob Dravi (v nadaljnjem besedilu: občina) pristopila do Inštituta Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: IRSSV) s pobudo za strokovne usmeritve pri preselitvi svojih občanov iz socialnovarstvenih zavodov nazaj v skupnost in pri nadaljnjem preprečevanju institucionalizacije. Občina Radlje ob Dravi namreč že več let podpira, izvaja in sodeluje pri različnih projektih, s katerimi si prizadeva doseči čim večjo socialno vključenost vseh občanov, tudi tistih z različnimi oviranostmi in težkimi življenjskimi situacijami. Pobuda izhaja predvsem iz načel občine, v občini namreč verjamejo, da ima vsak človek pravico do dostojnega in samostojnega življenja v skupnosti in da življenje v domačem okolju ne sme biti privilegij, temveč temeljna pravica.

Podlaga za pobudo izhaja tudi iz Strategije Republike Slovenije za deinstitutionalizacijo v socialnem varstvu za obdobje 2024–2034 (StaDI 2024–2034)¹. Strategija je bila tudi vodilo pri pripravi pričujočega načrta.

Občina in IRSSV smo v pripravo območnega akcijskega načrta pristopili skupaj in pri tem vključili tudi različne deležnike. Oblikovali smo delovno skupino, ki je pomembno vsebinsko in strokovno prispevala k nastanku načrta. Delovno skupino sestavljajo: Občina Radlje ob Dravi, Javni zavod ŠKTM, Zavod RISA, koordinator obravnave v skupnosti (CSD Koroška), Šent, Center za krepitev zdravja, zavod Radela in IRSSV.

Območni načrt na podlagi opredeljenega namena, pridobljenih informacij in podatkov predstavljamo v dveh vsebinskih sklopih. Najprej prikažemo posnetek stanja, ki smo ga oblikovali na podlagi že obstoječih podatkov, dveh posvetov, intervjujev in fokusne skupine (raziskava hitra ocena potreb in storitev). V drugem delu pa smo oblikovali ključne ugotovitve in zastavili cilje in aktivnosti občine. Oba dela skupaj sestavljata območni akcijski načrt za dezinstitutionalizacijo, ki je prvi takšen načrt v Sloveniji. V obeh delih smo skušali zapisati bistvene elemente ocene situacije in načrtov za prihodnost, saj si želimo, da je načrt poveden, a tudi kratek, jasan in predvsem uporaben.

Namen načrta je nazaj v lokalno okolje preseliti občane, ljudi z oviranostjo, ki so trenutno nameščeni v socialnovarstvenih zavodih, in jim nato tudi nuditi ustrezno skupnostno podporo. Obenem je namen načrta omogočiti takšne pogoje v lokalnem okolju, da posamezniki z oviranostmi, ki že živijo v skupnosti, ne bodo potrebovali selitve v institucije. Nenazadnje pa je namen oblikovanja načrta tudi želja občine Radlje ob Dravi, da pridobi in uradno sprejme dokument, ki bo postavil temelje za razvoj socialnega varstva in področja dezinstitutionalizacije v lokalnem okolju. Pričujoči območni akcijski načrt predstavlja prvi korak skupnega dela ključnih akterjev pri oblikovanju novih storitev v občini za ljudi z oviranostjo.

Zahvaljujemo se vsem udeležencem v procesu nastanka tega območnega načrta, še posebej pa zaposlenim v občini in celotni delovni skupini za srčnost, pripravljenost in razumevanje v procesu dezinstitutionalizacije.

¹ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MSP/Dolgotrajna-oskrba/Strategija-RS-za-deinstitutionalizacijo-v-socialnem-varstvu-za-obdobje-20242034.pdf>

2 Okvir zastavljenega načrta in metodologija

2.1. Izhodišča priprave območnega akcijskega načrta

Prizadevanje občine Radlje ob Dravi za dezinstitutionalizacijo in razvoj novih storitev v lokalnem okolju je del širšega proaktivnega prizadevanja občine za razvijanje rešitev za večjo socialno varnost in vključenost vseh svojih občanov. Želja po vrnitvi občanov iz institucij nazaj v lokalno okolje izhaja iz zavedanja, da ima vsak človek pravico si izbrati, kje in s kom bo živel. Občina do svojih občanov, ne glede na to, kje se nahajajo, čuti odgovornost. Besede župana pa so »vsakogar, ki se bo vrnil, bomo veseli«. Občina je že leta 2007 pridobila naziv občina po meri invalidov, z ureditvijo prostorskih pogojev pa je omogočila, da je pred dobrim letom dni zavod CUDV Črna na Koroškem v Radljah ob Dravi, v okviru pilotnega projekta dezinstitutionalizacije, odprl dve bivalni enoti za 12 ljudi. Že skoraj desetletje v Radljah deluje tudi širše prepoznan zaposlitveni center RADELA, ki zaposluje najtežje zaposljive ljudi.

Občina Radlje ob Dravi je pristopila do tima, ki vodi projekt Center za usmerjanje dezinstitutionalizacije, v okviru Inštituta RS za socialno varstvo, z željo po preselitvi in vrnitvi svojih občanov, ki so nameščeni v socialnovarstvenih zavodih, nazaj v lokalno skupnost. Oba akterja sta se večkrat sestala, opredelila, kdo so ključni akterji na tem območju, ki delujejo na področju duševnega zdravja in nudenja podpore ljudem z različnimi oviranostmi, ter kdo so občani, ki so nastanjeni v socialnovarstvenih zavodih – koliko jih in kje so nameščeni. Po pregledu podatkov na ravni RS smo ugotovili, da prihaja iz občine 9 ljudi, ki so nameščeni v treh različnih socialnovarstvenih zavodih (6 jih je nameščenih v SVZ Hrastovec, 1 v Domu Lukavci in 2 v Domu Nine Pokorn Grmovje). Nadalje je občina decembra 2024 sklicala delovno skupino, s katero smo 12.2.2025 izvedli prvi posvet. Istega dne smo prav tako organizirali novinarsko konferenco. IRSSV je nato izvedel hitro oceno potreb in storitev v občini, v okviru katere je izvedel intervjuje in fokusno skupino s ključnimi akterji območja za namen oblikovanja posnetka stanja, kar je podlaga za nastanek območnega akcijskega načrta.

Občina Radlje ob Dravi je v luči lani sprejete državne strategije za dezinstitutionalizacijo prva občina v Republiki Sloveniji dala pobudo, da s strokovno podporo Inštituta RS za socialno varstvo pripravi prvi območni akcijski načrt za dezinstitutionalizacijo.

2.2 Opredelitev območja in ciljne skupine

Območje, ki ga zajema načrt je občina Radlje ob Dravi. Načrt je pripravljen za obdobje petih koledarskih let – od decembra 2025 do decembra 2030. Po pretečenem 5. letu, delovna skupina na novo opravi oceno stanja in potreb ter na podlagi tega dopolni vizijo in cilje, za morebitni naslednji območni akcijski načrt.

Ciljna skupina območnega akcijskega načrta so ljudje z oviranostmi, vključno z ljudmi s težavami v duševnem zdravju, ki živijo na opredeljenem območju ali pa prihajajo iz občine in so nameščeni v socialnovarstvenih zavodih. V skladu z možnostmi in predvidenimi cilji so lahko ciljna skupina tudi stanovalci drugih območij, ki pa se želijo preseliti v občino Radlje ob Dravi. Ugotovili smo, da je 9 občanov Radelj ob Dravi nameščenih v socialnovarstvenih zavodih, v skupnosti pa na podlagi izvedenih intervjujev ocenjujemo, da gre za okoli 70 ljudi, ki sodijo v opredeljeno ciljno skupino.

2.3. Zbiranje podatkov

Občina je decembra 2024 sklicala delovno skupino z vsemi prepoznanimi ključnimi akterji območja: Občina Radlje ob Dravi, Javni zavod ŠKTM, Zavod RISA, koordinator obravnave v skupnosti (CSD Koroška), Šent, Center za krepitev zdravja, zavod Radela in IRSSV. V delovno skupino smo vključili tudi uporabnike zavoda RISA. Z delovno skupino smo organizirali prvi posvet, na katerem smo naredili oris stanja na področju dezinstitutionalizacije območja ter se pogovarjali o ključnih prednostih in ovirah območja za preselitve ljudi in vzpostavljanje skupnostnih storitev. Dogovorili smo se, da bomo kot delovna skupina pripravili območni akcijski načrt za dezinstitutionalizacijo, ki nam bo pomagal v prvi vrsti vrniti občane iz zavodov v skupnost, graditi mrežo podpornih storitev v skupnosti ter delati na preprečevanju kakršnekoli morebitne institucionalizacije. Vzpostavitev delovne skupine in prvi posvet je bil že začetek raziskovalnega procesa za oceno potreb in storitev v skupnosti, hkrati pa je bila to pomembna točka za vzpostavljanje delovnega odnosa in spoznavanja vseh pomembnih akterjev območja v procesu dezinstitutionalizacije.

Po začetnem posnetku stanja, ki ga je opravila delovna skupina, je tim z IRSSV izvedel hitro oceno potreb in storitev za občino Radlje ob Dravi, v okviru katere so najprej pregledali že obstoječe in dostopne podatke (predvsem demografske in okoljske ter podatke o viziji in strategijah občine) nato pa smo izvedli s ključnimi akterji (delovno skupino) 2 posveta. Prvi posvet smo namenili vzpostavitvi delovnega odnosa, ter hitri oceni situacije - opredelitvi, kaj so ključne prednosti in morebitne ovire območja. Na drugem posvetu pa je IRSSV predstavil ključne ugotovitve raziskave hitre ocene potreb in storitev, nato pa smo skupaj opredelili vizijo območja.

V okviru raziskave hitre ocene potreb in storitev je IRSSV izvedel 6 intervjujev, in sicer s CSD Koroška, enoto Radlje ob Dravi, Centrom za krepitev zdravja, Občino Radlje ob Dravi, Zavodom Radela, JZ ŠKTM in koordinatorjem obravnave v skupnosti za Koroško regijo, v okviru katerih smo dobili poglobljen uvid v lokalno skupnost in kako delujejo službe in procesi na področju podpore ljudi z oviranostjo, kako se povezuje med sabo in kdo nosi kakšno in kolikšno vlogo v procesu dezinstitutionalizacije.

Nenazadnje pa je IRSSV izvedel tudi eno fokusno skupino z uporabniki VDC Radlje ob Dravi – podružnica CUDV Črna na Koroškem, z željo po pridobitvi perspektive uporabnikov storitev oz. informacij iz prve roke, kakšno je življenje na območju po preselitvi iz zavoda v skupnost, kaj vse je na voljo za uporabnike na območju in kaj bi še potrebovali za celostno podporo in življenje v skupnosti, v običajnem okolju.

2.4. Priprava in zapis načrta

Na podlagi pridobljenih informacij je območni načrt zapisala ekipa IRSSV, pregledali, dopolnili in potrdili pa smo ga skupaj s celotno delovno skupino. Načrt je torej produkt dela celotne delovne skupine, ki ga bo proti koncu leta 2025 uradno potrdila občina.

3 Občina Radlje ob Dravi

Prvi del raziskave za pripravo območnega akcijskega načrta je bil osredotočen na zbiranje in obdelavo obstoječih podatkov o območju občine Radlje ob Dravi – značilnosti, tako geografske kot kulturne, ključnih demografskih podatkov, prometnih značilnosti ter ključnih značilnosti občine v kontekstu njenih strategij in vizij. Na ta način smo se spoznali z območjem in pridobili oris ključnih značilnosti območja, kakšen je vpliv zgodovine območja na delovanje danes ter k čemu je občina naravnana, kaj so njene prioritete razvoja in k čemu stremi.

Zgodovina kraja

V starih listinah se kraj, ki ga danes poznamo kot Radlje ob Dravi, omenja leta 1161 kot »villa Radela«, 1193-1220 iuxta Redilach, kasneje Mahrenberg ali Merenberg. Kraj se je od 14. stoletja pa vse do leta 1952 uradno imenoval Marenberg. Sedež marenberške gosposčine je bil marenberški grad, ki se omenja z imenom Kamen oz. Stein. V 13. stoletju ga je pozidal Albert Trušenski – Marenberški na šentpavelski zemlji. Radlje so nastale v pokrajini, ki jo viri iz prve polovice 12. stoletja imenujejo provinca Radelach. Ime Radlje izhaja iz slovenskega imena Radila oz. Rado in pomeni srečen. Radlje so bile tipična srednjeveška naselbina. Leta 1476, 1480 in 1532 so pretrpele turške plenitve. V 18. stoletju sta zabeležena dva večja požara, ki ju je kraj utrpel, zaradi česar dajejo danes Radlje videz dosti mlajše naselbine².

Zemljepisne in okolijske značilnosti občine

Občina Radlje ob Dravi leži v središču Dravske doline med Dravogradom in Mariborom, tik ob meji z Avstrijo, na 371 m nadmorske višine. Po novejši regionalizaciji spada v pokrajino Pohorje–Strojna–Kozjak (starejše uvrščanje: Pohorsko Podravje). Os prostora je reka Drava, ki teče zahod–vzhod; severno se nad občino dviga približno 50 km dolg Kozjak, južno pa Pohorje, ki se tu spušča v razširjeni del Dravske doline. Naselje Radlje je zraslo v Muško-Radeljski kotlini na višjem robu Radeljskega polja – največje rečno-ledeniške nasipine v Dravski dolini, ki je kljub manj ugodnemu podnebju omogočala razvoj kmetijstva. Lega na stiku alpskega in panonskega sveta, širina doline ter gozdната pobočja ustvarjajo dobre pogoje za poselitev in gospodarstvo. Radlje ob Dravi so tudi pomembno lokalno poslovno središče.³

Kulturno-turistične značilnosti občine

Občina Radlje ob Dravi je leta 2014 označila nepremične kulturne spomenike in pomembnejšo dediščino, s čimer je povečala njihovo prepoznavnost med domačini in obiskovalci. Med ključnimi točkami izstopajo razvaline gradu in dvorca Mahrenberg, dominikanski samostan, številne cerkve ter znamenja po dolini in obronkih.

V zadnjih letih občina pospešeno razvija turizem z jasnim poudarkom na trajnosti: kot ena prvih v državi je prejela znak Slovenia Green Silver. Goste privabljajo neokrnjena narava, kolesarske in

² Radlje.si: Predstavitev. <https://www.radlje.si/predstavitev>

³ Radlje.si. <https://www.radlje.si/>.

pohodniške poti ter Vodni park Radlje ob Dravi – prvi naravni biološki bazen v Sloveniji, ki se čisti brez kemikalij. Ponudbo dopolnjuje raznolika športna in izobraževalna infrastruktura (urbani kolesarski park, trim steza, adrenalinski park, jahaški programi, učne poti, trije lokalni muzeji), kar skupaj z bližnjima Kozjakom in Pohorjem oblikuje privlačno, aktivno in zeleno destinacijo⁴.

Slika 1: Občina Radlje ob Dravi

Demografski podatki o prebivalcih občine

Občina Radlje ob Dravi ima 6.275 prebivalcev, od tega je 3.229 moških in 3.046 žensk. Površina občine meri 94 km² in ima majhno gostoto poselitve s 66 prebivalci na kvadratni kilometer. Ima negativen naravni prirast in pozitiven selitveni prirast. Visok indeks staranja znaša 170⁵, pri čemer je več starejših žensk. Stopnja delovne aktivnosti prebivalstva je nekoliko nižja (62,7 %) v primerjavi z državnim povprečjem (69,3 %). Povprečna starost prebivalstva znaša 45,5 let⁶.

Glavne značilnosti prometa (prometna dostopnost občine)

Glavna prometnica od mejnega prehoda Vič prek Dravograda in Radelj povezuje Koroško z Mariborom ter v občini navezuje dolinska naselja na središče; ključen odsek je južna radeljska obvoznica. Avtocestnega priključka v bližini še ni (v gradnji); najbližji je pri Mariboru, približno 50 km stran. Najbližja železniška postaja je v Vuhredu (5 km vzhodno) na progi Maribor–Prevalje, s povezavami proti Mariboru, Dravogradu ter naprej proti Celovcu in Ljubljani. Po občini vozijo medkrajevne avtobusne linije z 22 postajališči, lokalni javni prevoz do septembra 2025 ni bil vzpostavljen; na voljo sta taksi in šolski prevoz.

Zaradi slabše dostopnosti, je Občina pripravila projekt »FURA«, ki je nastal na podlagi pobud in pogovorov z občani. V okviru projekta, ki se je začel izvajati letos (2025) septembra, bo občina zagotavljala tri storitve: brezplačen šolski prevoz, brezplačen javni potniški promet za vse prebivalce občine in prevoz na poziv, ki je namenjen predvsem starejšim, gibalno oviranim in tistim, ki težje dostopajo do obstoječe infrastrukture. Storitve bodo lahko občani naročili po telefonu ali pa s pomočjo spletne aplikacije, kjer lahko preverijo tudi vozni red. Prevoz na poziv bo cenovno dostopen – simbolična cena znaša 2 evra za razdalje do dveh kilometrov. Občina bo za

⁴ Ibid.

⁵ Indeks pove, da na 100 otrok, starih 0-14 let, v občini prebiva 170 ljudi, ki so stari 65 let ali več.

⁶ Statistični urad RS.

izvajanje storitev zagotovila devet električnih vozil, od tega eno prilagojeno za prevoz gibalno oviranih ljudi⁷.

V občini obratuje tudi prevoz imenovan Prostofer, ki je v prvi vrsti namenjen brezplačnemu prevozu starejših občanov⁸. Prostofer bazira na prostovoljstvu. Koordinator prostovoljcev v okviru Prostoferja je Javni zavod ŠKTM⁹.

Razvoj socialnega varstva v občini in njeni strateški dokumenti

Občina v številnih strateških dokumentih naslavlja pomen delovanja in vzpostavljanja ukrepov na področju socialnega varstva in duševnega zdravja. V okviru Vizije in strategije razvoja občine Radlje ob Dravi 2022-2040¹⁰ je eden od stebrov *kvaliteta življenja*, ki zajema cilje na področju zdravstvene dejavnosti, kulture, športa, sociale, oskrbe prebivalcev, duhovne oskrbe, med-sosedskih odnosov, varnosti bivanja in stopnje zaupanja v lokalno skupnost. Vizija naslavlja tudi potrebo po dolgotrajni oskrbi. Dokument kaže na razvoj na področju socialnega varstva v zadnjih letih (npr. vzpostavitev pomoči na domu in vzpostavitev dnevnega centra Šent).

Vizija občine za izboljšanje socialnega položaja ljudi z oviranostmi je nastavljena tudi v Akcijskem programu za neodvisno življenje invalidov v občini Radlje ob Dravi za obdobje 2017-2022¹¹, ki temelji na strateškem cilju zagotavljanja enakih možnosti za invalide. Vključuje ukrepe za izboljšanje fizične dostopnosti (stavbe, javne površine, promet), dostopnost informacij, krepitev zdravstvene in socialne oskrbe, podporo pri izobraževanju, zaposlovanju in vključevanju v kulturno ter športno življenje. Pomemben poudarek je na sodelovanju z invalidskimi organizacijami ter stalnem spremljanju izvajanja ciljev preko lokalnih akterjev in občinske uprave. Sledeči akcijski program, ki bo v veljavi naprej, je v izdelavi. Svet za invalide deluje od 2022 naprej.

Strategija občine v okviru projekta zdrava mesta 2022-2026¹² posebej naslavlja področje duševnega zdravja s cilji: krepitev duševnega zdravja občanov; promocija in informiranje o virih pomoči; ponovna vzpostavitev skupine za zdravljenje odvisnosti od alkohola; zvišanje števila občanov, ki se aktivirajo kot prostovoljci; povečanje števila mladih prostovoljcev (poudarek na mladih z manj priložnostmi).

Strategija za mlade 2022-2026¹³ pa naslavlja tudi problem socialne izključenosti mladih, predvsem z vidika spodbujanja zaposlovanja mladih.

Programi in viri občine

Iz proračuna občine se financirajo storitve pomoči na domu, storitve institucionalnega varstva in javni socialnovarstveni programi, ki so pomembni za občino in dejavnosti nevladnih organizacij. Iz občinskega proračuna se financira tudi dodatek za enkratno socialno (občinsko) pomoč, ki je namenjen ljudem, ki so v slabšem materialnem položaju.

⁷ Dostop.si (13.5.2025). Radlje ob Dravi uvaja brezplačni šolski, potniški in promet na poziv.

<https://www.dostop.si/radlje-ob-dravi-uvaja-brezplacni-solski-potniski-in-promet-na-poziv/>

⁸ Radlje.si. <https://www.radlje.si/>

⁹ INT_6_2025.

¹⁰ Dostopno na: <https://www.radlje.si/pregled-projektov/249>

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

Proračun občine za družbene dejavnosti, socialno in zdravstveno varstvo znaša približno 26 % celotnega proračuna.

Tabela 1: Proračun občine za družbene dejavnosti, socialno in zdravstveno varstvo, 2025

Aktivnost	Sredstva (v €)	%
Upravljanje in vzdrževanje stanovanj v lasti občine	76.410	2,04
Defibrilatorji	6.520,66	0,17
Sofinanciranje zdravstvene dežurne službe	6.520,66	0,17
Knjižničarstvo in založništvo ¹⁴	145.107,00	3,88
Ljubiteljska kultura ¹⁵	36.516,73	0,98
Drugi programi v kulturi (prireditve)	70.614	1,89
Podpora posebnim skupinam ¹⁶	97.394,39	2,61
Šport in prostočasne aktivnosti ¹⁷	74.156	1,98
Varstvo in vzgoja predšolskih otrok	1.167.819,95	31,24
Primarno in sekundarno izobraževanje	197.226,12	5,28
Drugi izobraževalni programi ¹⁸	605.093	16,19
Pomoči šolajočim ¹⁹	567.603,56	15,19
Socialno varstvo ²⁰	686.736,99	18,37
SKUPAJ	3.737.719	100,00

Občina Radlje ob Dravi se uvršča med občine s cenovno najbolj dostopno storitvijo pomoči na domu. Cena ure pomoči na domu v občini Radlje ob Dravi znaša 2,5 evrov na uro. Občina financira 88,2 % celotne cene pomoči na domu (subvencija k ceni storitve).

Stanovanjski sklad RS ima v občini Radlje ob Dravi 11 neprofitnih najemnih stanovanj, ki jih občina oddaja na podlagi dodelitve razpolagalne pravice. Zadnji razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem je bil objavljen julija 2024. V letu 2024 so v občini pridobili še 28 oskrbovanih stanovanj. Gre za javna najemna stanovanja, namenjena starejšim. Občina zagotavlja sredstva za stanovanjsko področje v proračunu za naslednje namene: tekoče vzdrževanje, sredstva za

¹⁴ Plače zaposlenih v knjižnici, materialni stroški in nakup knjižničnega gradiva.

¹⁵ Sofinanciranje dejavnosti in programa sklada za ljubiteljske kulturne dejavnosti, sofinanciranje strokovne službe, programe kulturnih društev.

¹⁶ Sofinanciranje zdravstvenih programov društev, sofinanciranje raznih društev in organizacij, Občina po meri invalidov, Otrokom prijazno Unicefovo mesto, Starosti prijazna občina, Mladim prijazna občina, Prostovoljstvu prijazna občina, Zdrava mesta

¹⁷ Dejavnost javnih zavodov za šport, financiranje strokovne službe in organov športne zveze, financiranje športa v društvih, financiranje športa invalidov, upravljanje in vzdrževanje športnih objektov.

¹⁸ Vključevanja mladih v občini, razvijanja ustvarjalnosti in umetniškega potenciala mladih, neformalno izobraževanje ter pridobivanje kompetenc za večjo zaposljivost: JZ ŠKTM.

¹⁹ Pomoč v osnovnem šolstvu in štipendije (subvencioniranje šole v naravi, šolskega prevoza), pomoč v srednjem šolstvu (projekt Mladi raziskovalec Koroške), občinske štipendije za nadarjene.

²⁰ Prispevek ob rojstvu otroka, sofinanciranje letovanja otrok (OZRK), sofinanciranje bivanja starejših v zavodih in pomoči na domu, dolgotrajna oskrba, enkratne socialne pomoči, subvencioniranje najemnin, podpora nevladnim organizacijam (RK).

posebne namene (rezervni skladi pri več-etažnem lastništvu), drugi transferi posameznikom (izredna pomoč pri uporabi stanovanja), investicijsko vzdrževanje in obnove, subvencioniranje najemnin. Ključna problematika na stanovanjskem področju v občini je staranje in dotrajanost stanovanjskega fonda, ki zahteva obsežne energetske in funkcionalne prenove. Poleg tega občina razpolaga z omejenimi sredstvi in je pri večjih investicijah močno odvisna od državnih ali zasebnih virov. Dodatne težave vključujejo razdrobljeno lastništvo večstanovanjskih stavb, kar otežuje skupno odločanje in prenove, pa tudi omejeno razpoložljivost zemljišč za gradnjo zaradi geografskih danosti²¹.

²¹ Občinski svet občine Radlje ob Dravi (2025): Predlog Stanovanjskega programa za leti 2025 in 2026.

4 Obstoječe storitve za zagotavljanje podpore v skupnosti

V drugem delu raziskave smo pogledali, katere storitve so občini na voljo na področju socialnega varstva, duševnega zdravja in varstva pravic ljudi z oviranostmi. S pomočjo pridobljenih informacij ključnih akterjev smo orisali, kako so ključne službe med sabo povezane, kdo jih povezuje in na kakšen način ter kako delujejo, koliko uporabnikov imajo in kako zagotavljajo storitve. V pričajučem poglavju predstavimo oris mreže obstoječih služb in storitev.

4.1 Mapiranje storitev

V spodnji tabeli prikazujemo ključne storitve, ki delujejo na območju in širši regiji, na področju socialnega varstva, duševnega zdravja in varstva pravic ljudi z oviranostmi, ki so tudi ključne za proces dezinstitutionalizacije. V tabeli v prvem stolpcu poimenujemo storitev, v sredinskem stolpcu obrazložimo, za kakšno vrsto storitve gre in komu je namenjena, v zadnjem stolpcu pa smo zapisali izvajalca oz. organizacijo, v okviru katere se storitev izvaja.

Tabela 2: Seznam ključnih storitev in izvajalcev v skupnosti

Storitve v skupnosti	Razlaga storitve	Izvajalec/organizacija
Prva socialna pomoč	Storitev obsega pomoč pri prepoznavanju socialne stiske ali težave, oceno možnih rešitev in seznanjanje upravičenca z možnimi socialnovarstvenimi storitvami. Upravičenec je vsakdo, ki se znajde v socialni stiski.	Center za socialno delo Koroška, enota Radlje ob Dravi
Osebna pomoč	Storitev obsega svetovanje, urejanje in vodenje z namenom, da bi posamezniku omogočili razvijanje, dopolnjevanje, ohranjanje ter izboljševanje njegovih socialnih zmožnosti in identificiranje virov v okolju, ki ga lahko podprejo. Upravičenec je vsakdo, ki se znajde v socialni stiski.	Center za socialno delo Koroška, enota Radlje ob Dravi
Podpora žrtvam kaznivih dejanj	Storitev obsega strokovno podporo in strokovno svetovanje človeku, ki mu je bila s kaznivim dejanjem neposredno povzročena kakršnakoli škoda. Storitev zajema prepoznavanje stiske upravičenca, seznanjanje in usmerjanje v ustrezne obstoječe oblike pomoči.	Center za socialno delo Koroška, enota Radlje ob Dravi

Pomoč družini za dom	Storitev obsega strokovno svetovanje in pomoč pri urejanju odnosov med družinskimi člani, strokovno svetovanje in pomoč pri skrbi za otroke in usposabljanje družine za opravljanje njene vsakdanje vloge. Upravičenci so posamezniki in družine, ki potrebujejo podporo pri spremembah v odnosih.	Center za socialno delo Koroška, enota Radlje ob Dravi
Koordinirana obravnava v skupnosti	Gre za koordinacijo podpore ljudem, ki ne potrebujejo več zdravljenja v psihiatrični bolnišnici ali nadzorovani obravnavi, vendar potrebujejo pomoč pri vsakdanjih opravilih, urejanju življenjskih razmer in vključevanju v vsakdanje življenje na podlagi načrta obravnave. Koordinator skupaj s človekom in multidisciplinarnim timom pripravi osebni načrt obravnave, ki ga sprejme center za socialno delo. Koordinator in izvajalci podpore v skupnosti z uporabnikom sodelujejo pri izvajanju načrta obravnave.	Koordinator obravnave v skupnosti, Center za socialno delo Koroška
Vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji	Je organizirana oblika varstva za ljudi z oviranostmi. Osnovna oskrba zajema bivanje, prehrano, tehnično oskrbo in prevoze. Socialna oskrba zajema vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji. Izvajalec vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji lahko izvaja tudi storitev institucionalnega varstva. S sklenitvijo dogovora se zunanjemu uporabniku lahko zagotovi storitev v trajanju, krajšem od pet ur dnevno oziroma enkrat tedensko.	VDC Radlje ob Dravi (CUDV Črna na Koroškem)
Institucionalno varstvo odraslih z oviranostmi	Institucionalno varstvo odraslih pomeni, da ljudje z oviranostmi bivajo v socialnovarstvenih zavodih ali kombiniranih domovih za stare. Storitev zajema osnovno oskrbo, socialno oskrbo in zdravstveno oskrbo.	CUDV Črna na Koroškem - bivalne enote v Radljah ob Dravi
Pomoč na domu	Storitev obsega pomoč pri gospodinjskih opravilih, ohranjanje socialnih stikov, pomoč pri temeljnih dnevnih opravilih. Storitev je namenjena: - osebam starim nad 65 let; - osebam s statusom invalida po Zakonu o družbenem varstvu	Javni zavod ŠKTM

	duševno in telesno prizadetih oseb; • drugim invalidnim osebam, ki jim je priznana pravica do tuje pomoči in nege, • kronično bolnim osebam, hudo bolnim otrokom, otrokom z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.	
Dolgotrajna oskrba	Dolgotrajna oskrba združuje ukrepe, storitve in aktivnosti, namenjene osebam, ki so zaradi posledic bolezni, starostne oslabelosti, poškodb, invalidnosti, pomanjkanja ali intelektualnih oviranosti, v daljšem časovnem obdobju ali trajno, odvisne od pomoči drugih oseb pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil.	Javni zavod ŠKTM
Socialni servis	Socialni servis obsega pomoč pri hišnih in drugih opravilih v primeru oviranosti, starosti, otrokovega rojstva, bolezni, v primeru nesreč in v drugih primerih, ko je ta pomoč potrebna za vključitev osebe v vsakdanje življenje. Storitve obsega prinašanje obrokov hrane, nakup živil, gospodinjska opravila, pomoč pri plačevanju in opravljanju bančnih poslov, varovanje uporabnika preko noči, organizacija in izvajanje družabništva ipd.	Javni zavod ŠKTM
Dnevni center	Dejavnosti v posameznem dnevnem centru Šent-a so oblikovane ob pomoči strokovnih delavcev glede na potrebe uporabnikov posameznega dnevnega centra. V dnevni centrih potekajo: delavnice psihosocialne rehabilitacije, skupine za samopomoč svojcev in uporabnikov, izobraževalne delavnice (tuji jeziki, računalništvo ipd.), ustvarjalne delavnice, prostočasne aktivnosti itd. Na voljo je tudi individualno svetovanje. Dnevni centri so namenjeni osebam s težavami v duševnem zdravju.	Šent
Zaposlitveni center	Zaposlitveni centri zagotavljajo delovna mesta težje zaposljivim invalidnim osebam. Delo, ki ga zaposleni opravljajo je prilagojeno vsakemu posamezniku in njegovim zmožnostim, Dejavnosti zavoda RADELA so vzdrževanje in urejanje zelenih	RADELA

	površin – sadjarstvo, čiščenje ulic, grabljenje, pometanje ulic, zimska služba, oskrbovanje občinskih sadovnjakov, pridelovanje soka, lokalna trgovina, pakiranje, lovljenje brezdomnih mačk ipd.	
Socialno podjetje	Gre za socialno podjetje tipa B s sedežem v Slovenj Gradcu. Načela socialnega podjetništva so, da ni usmerjeno k dobičku, da zaposluje ljudi iz najranljivejših skupin, da se presežek prihodkov uporabi za vložek v nova delovna mesta, da se opravljajo dejavnosti v javnem interesu za družbeno koristne cilje, da so družbeni odgovorni, skrbijo za solidarnost in trajnostni razvoj ter da ustanovitelji zavoda opravljajo delo prostovoljno. Dejavnosti Slokve obsegajo distribucijo lokalno pridelane hrane in urejanje zelenih javnih površin.	Slokva
Preventivne zdravstvene dejavnosti	Center za krepitev zdravja ponuja široko paleto dejavnosti: delavnice, individualne posvete, predavanja, ipd. Center je namenjen ljudem od 18. leta dalje, poleg tega pa izvajajo tudi delavnice za šolske in vrtčevske otroke. Dejavnosti so namenjeni preventivi. Na dejavnosti se lahko oseba vključi brez napotitve, na nekatere delavnice pa je potrebna napotitev referenčnega zdravnika. Center organizira delavnice Gibam se, Zdrava mera, Zdravo jem, Tehnike sproščanja, delavnice o depresiji in tesnobi, spoprijemanju s stresom, delavnice o dejavnih tveganja – visok pritisk, sladkorna bolezen, holesterol ter individualne posvete.	Zdravstveni dom Radlje ob Dravi – center za krepitev zdravja (Muta)
Ambulantna obravnava otrok in mladostnikov ter odraslih v centru za duševno zdravje	Za pogovor s strokovnjaki v centru za duševno zdravje odraslih se lahko odloči vsak, ki doživlja duševno stisko. Za vstop v obravnavo ni nujno potrebna napotnica. V center lahko ljudi usmerijo tudi osebni zdravnik, zdravniki specialisti, službe nujne medicinske pomoči, center za socialno delo, izvajalci socialnovarstvenih programov ali druge sodelujoče službe.	Zdravstveni dom Ravne na Koroškem- Center za duševno zdravje
Skupnostna psihiatrična obravnava	Skupnostna psihiatrična oskrba je namenjena čimprejšnjem in učinkovitejšem odzivanju na potrebe ljudi v njihovem domačem okolju. Posledično	Zdravstveni dom Ravne na Koroškem- Center za duševno zdravje

	je namen SPO tudi zmanjševanje števila hospitalizacij	
Osebna asistenca	Osebna asistenca je zbir storitev, ki ljudem, ki v vsakdanjem življenju potrebujejo pomoč drugega, omogoča neodvisno in bolj kakovostno življenje. Storitve so prilagojene konkretnim potrebam posameznega uporabnika oziroma uporabnice, njegovim oziroma njenim sposobnostim, željam, pričakovanjem in življenjskim razmeram. Do osebne asistence je ne glede na njegov oziroma njen dohodek in premoženje upravičen vlagatelj, ki: • zaradi invalidnosti potrebuje pomoč pri opravljanju aktivnosti, vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev; • je državljan Republike Slovenije s stalnim bivališčem v Republiki Sloveniji ali tujec, ki ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji; • je star od 18 do 65 let; • živi ali bi želel živeti v samostojnem ali skupnem gospodinjstvu zunaj celodnevne institucionalne oskrbe in • potrebuje pomoč najmanj 30 ur tedensko.	Zavod RISA (Slovenj Gradec)
Neodvisno zagovorništvo	Samozagovorništvo pomeni, da človek sam zase pove, kaj potrebuje in si za to prizadeva. V okviru RISE potekajo skupine samozagovornic in samozagovornikov. Skupine se vsak teden dobivajo na spletu. Večkrat na leto se srečajo v živo. Trenirajo veščine komuniciranja, učijo se o pravicah, veliko se pogovarjajo. Samozagovornica ali samozagovornik lahko postane vsak odrasel človek z intelektualno ali podobno oviro.	Zavod RISA (Slovenj Gradec)
Individualni paket storitev	Ljudje, ki v vsakdanjem življenju potrebujejo podporo, se lahko namesto za bivanje v zavodu odločijo za bivanje zunaj institucije na podlagi individualnega paketa storitev. RISA je razvila program BRLOG – Bivanje v skupnosti s podporo.	Zavod RISA (Slovenj Gradec)

	Namen programa je podpreti neodvisno življenje ljudi z oviranostmi. Za neodvisno bivanje v skupnosti nudijo organizirano strokovno pomoč in podporo na podlagi izdelanega osebnega načrta: • pomoč in podporo pri vsakdanjih opravilih, • pomoč pri gospodinjskih opravilih, • spremstvo, • družabništvo, • svetovanje in podporo, • organizacijo kriznega tima.	
Vseživljenjsko učenje oseb z oviranostmi in drugi programi	Gre za program društva Sožitje, katerega namen je s kakovostnim individualnim ali skupinskim učenjem krepiti samozavest, razvijati osebnostno rast in funkcionalno sposobnost posameznika, omogočiti prilagajanje na življenje izven ožje družine. Društvo izvaja tudi različne oblike samopomoči, programe za usposabljanje in razbremenitev družin, rehabilitacijski program, ki je osredotočen na zdravo in aktivno življenje, izvaja pa tudi druge posebne socialne aktivnosti, za namen socialne vključenosti.	Društvo Sožitje
Večgeneracijski center	V okviru večgeneracijskega centa zavod ponuja različne delavnice in aktivnosti (npr. kuharske ustvarjalne delavnice, miselne delavnice, strokovna predavanja, program Krepitev družin ipd.). V prvi vrsti so aktivnosti namenjene ranljivejšim skupinam, k udeležbi pa sicer vabijo vse ljudi	Javni zavod ŠKTM
Mladinski center	Marenberški mladinski kulturni center nudi mladim možnost kvalitetnega preživljanja prostega časa v obliki raznih neformalnih izobraževanj, prostovoljnih aktivnosti, kreativnih delavnic, glasbenih in filmskih večerov,... v okviru številnih projektov in mladinskih izmenjav pa ponuja mladim možnost za pridobivanje izkušenj in znanj, ki so pomemben dejavnik za povečanje njihove zaposljivosti in vključenosti v družbo.	Javni zavod ŠKTM
Posebni socialni programi	Društvo izvaja 8 sklopov posebnih socialnih programov: preprečevanje in blaženje socialnih in psihičnih posledic invalidnosti (obiski in pomoči na domu,	Medobčinsko društvo invalidov »Drava«

	povezovanje s socialno in patronažno službo, organizirana srečanja in predavanja, zagotavljanje finančne pomoči...), zagotavljanje zagovorništva (prva osebna in socialna pomoč invalidom in njihovim družinskim članom preko svetovanja, pravne pomoči, zagovorništva in podpore v duševni stiski), informiranje uporabnikov, usposabljanje za aktivno življenje in delo (strokovna predavanja na to temo), ohranjanje zdravja (izleti v zdravilišča in na morje, predavanja in delavnice o zdravem življenju), rekreacija in šport, dnevni center in klubi	
--	--	--

4.2 Izvajanje storitev in sodelovanje med akterji

V nadaljevanju podrobneje izpostavimo delovanje in lokalno umeščenost akterjev, ki imajo vidnejšo vlogo pri zagotavljanju podpore ljudem z oviranostjo in dosežejo večji delež ciljne populacije.

V središču Radelj se nahaja enota **centra za socialno delo** Koroška, ki je krajevno pristojna na območju upravne enote Radlje ob Dravi in zajema področje 5 občin: Muta, Podvelka, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju in Vuzenica. Nahaja se v isti stavbi kot upravna enote, občina in Rdeči križ. Na enoti Radlje ob Dravi je zaposlenih 11 ljudi. Delo imajo sicer razdeljeno po področjih: pravice iz starševskega varstva, varstvo družine, varstvo otrok mladostnikov, varstvo odraslih, vodenje postopkov uveljavljanja pravic iz javnih sredstev in preživnine. V praksi zaposlene delujejo tudi na drugih področjih, predvsem ob bolniških in dopustih, zaradi majhnosti enote in velike količine dela²².

CSD izvaja storitve prva socialna pomoč, osebna pomoč, pomoč družini za dom in podpora žrtvam kaznivih dejanj. Največ uporabnikov se vključuje v prvo socialno pomoč, s potrebo po informacijah in usmeritvah ter v pomoč družini za dom. Na enoti se povezujejo in sodelujejo predvsem z društvi invalidov, Rdečim križem, Karitasom, društvom upokojencev in Sožitjem. Prav tako v veliki meri sodelujejo s projektom Človek in družinskim centrom. Enota izvaja program Krepitev družin, v sodelovanju s ŠKTM, to je program za starše in otroke, za krepitev družinskih odnosov. Pred leti je bila v isti stavbi, kjer se nahaja CSD, prav tako enota Šent-a, ki je nudila zaposlovanje pod posebnimi pogoji, uporabniki so opravljali kooperacijska dela. Tekom raziskave smo ugotovili, da so to enoto pred leti zaprli zaradi premajhnega števila uporabnikov. Slednji pa poročajo, da jim je bilo tovrstno delo dragoceno in da jim je žal, da se je enota zaprla²³.

Včasih je CSD izvajal tudi storitev pomoč na domu, ki pa jo je v letu 2017 prevzel Javni zavod ŠKTM, s katerim CSD sodeluje v svojih dodatnih programih. **Javni zavod ŠKTM** deluje od leta 2008 in

²² INT_2_2025; csd-slovenije.si (b.d.). Center za socialno delo Koroška, enota Radlje ob Dravi. <https://www.csd-slovenije.si/csd-koroska/enota-radlje-ob-dravi/>
INT_2_2025.

pokriva področja športa, kulture, turizma, mladine in sociale. V storitev pomoč na domu je trenutno vključenih 55 uporabnikov. Storitve za občane znaša 2,50 € na uro, tako so Radlje drugi najcenejši izvajalec pomoči na domu v Sloveniji. Za storitev prav tako ni čakalnih vrst. Kot smo izvedeli v pogovoru z izvajalci, je občina ob večjem povpraševanju pripravljena zaposliti novega oskrbovalca oz. oskrbovalko. V okviru večgeneracijskega centra zavod ponuja različne delavnice in aktivnosti (npr. kuharske ustvarjalne delavnice, miselne delavnice, strokovna predavanja, program Krepitev družin...). V prvi vrsti so aktivnosti namenjene šibkejšim skupinam, k udeležbi pa sicer vabijo vse ljudi. ŠKTM prav tako izvaja socialni servis, katere upravičen je vsakdo, ki zaradi oviranosti, starosti, otrokovega rojstva, bolezni, nesreč ter v drugih primerih, ko je ta pomoč potrebna za vključitev osebe v vsakdanje življenje, naroči določeno opravilo ali več opravil in prevzame obveznost plačila storitve in kritja stroškov v zvezi z opravljeno storitvijo²⁴. Projekt Donirana hrana se izvaja v sodelovanju z Lions klubom in Rdečim križem. Vsak večer zavod dobi odvečno hrano iz trgovin Lidl in Hofer, ki jo prostovoljci iz Rdečega križa v prostorih zavoda sortirajo. Uporabniki prevzamejo hrano še isti dan. Tovrstnih uporabnikov je tedensko med 80 in 100²⁵. V juliju 2025 je Javni zavod ŠKTM postal še izvajalec dolgotrajne oskrbe. Na prvem posvetu in v pogovorih s ključnimi izvajalci smo izvedeli, da skupnost vidi ŠKTM kot lepilo občine oz. stičišče, ki povezuje celotno skupnost. ŠKTM je skupaj z občino tudi organizator vsakoletnega glavnega kulturnega festivala na območju - Radljevanja.

Javni zavod ŠKTM med drugim tudi redno sodeluje s **Centrom za krepitev zdravja** (v nadaljnjem besedilu: CKZ), v okviru zdravstvenega doma, center pa se nahaja v Muti. CKZ ponuja več v preventivo usmerjenih dejavnosti: delavnice, individualne posvete, predavanja, ipd. Obstaja od leta 2023 in je namenjen ljudem od 18. leta dalje, poleg tega pa izvajajo tudi delavnice za šolske in vrtčevske otroke. Na dejavnosti se lahko oseba vključi brez napotitve, na nekatere delavnice pa je potrebna napotitev referenčnega zdravnika. CKZ organizira delavnice Gibam se, Zdrava mera, Zdravo jem, Tehnike sproščanja, delavnice o depresiji in tesnobi, spoprijemanju s stresom (za te je potrebna napotitev), delavnice o dejavnostih tveganja – visok pritisk, sladkorna bolezen, holesterol (za te napotitev ni potrebna) ter individualne posvete, za katere napotitev prav tako ni potrebna. CKZ sodeluje s šolami in vrtci, ŠENT-om, CUDV-jem, različnimi podjetji (zdravje na delovnem mestu) in mladinskim centrom. Npr. za uporabnike bivalnih enot in VDC-ja v Radljah, fizioterapevtka vsak drugi teden izvede vodeno vadbo. Vse dejavnosti so krite iz osnovnega zdravstvenega zavarovanja²⁶.

Eden od pomembnejših akterjev pri vzpostavljanju podpore za ljudmi s težavami v duševnem zdravju je **koordinator obravnave v skupnosti** (v nadaljnjem besedilu: KOS), ki deluje v okviru CSD Koroška. Ugotovili smo, da je z območja CSD, enote Radlje (torej Muta, Podvelka, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju in Vuzenica) v obravnavo v skupnosti vključenih 7 uporabnic oz. uporabnikov. Iz občine Radlje ob Dravi pa so vključeni štirje. KOS ima na Koroškem trenutno v obravnavi približno skupno 40 uporabnikov. Delo KOS je zelo terensko. Obravnava v skupnosti poteka tako, da se z uporabnikom naredi osebni načrt, ki je osnova za koordiniranje in izvajanje storitev. Uporabnik je ta, ki ima popolni nadzor nad osebnim načrtovanjem. Uporabnik in koordinator skupaj oblikujeta in skličeta multidisciplinarni tim, ki je sestavljen iz strokovnjakov in bližnjih oseb, ki lahko pomagajo pri izvedbi načrta. Enkrat na pol leta se celotni tim sreča na evalvaciji, kjer se pogledajo uresničeni in ostali cilji ter se ovrednoti, če so cilji še relevantni ali ne. V kolikor uporabnik želi, se lahko evalvacija opravi tudi individualno. Uporabnik lahko na katerikoli točki storitev zapusti brez kakršnih koli obveznosti, prav tako se lahko v storitev kadarkoli

²⁴ Sktm.radlje.si. <https://www.sktmradije.si/>

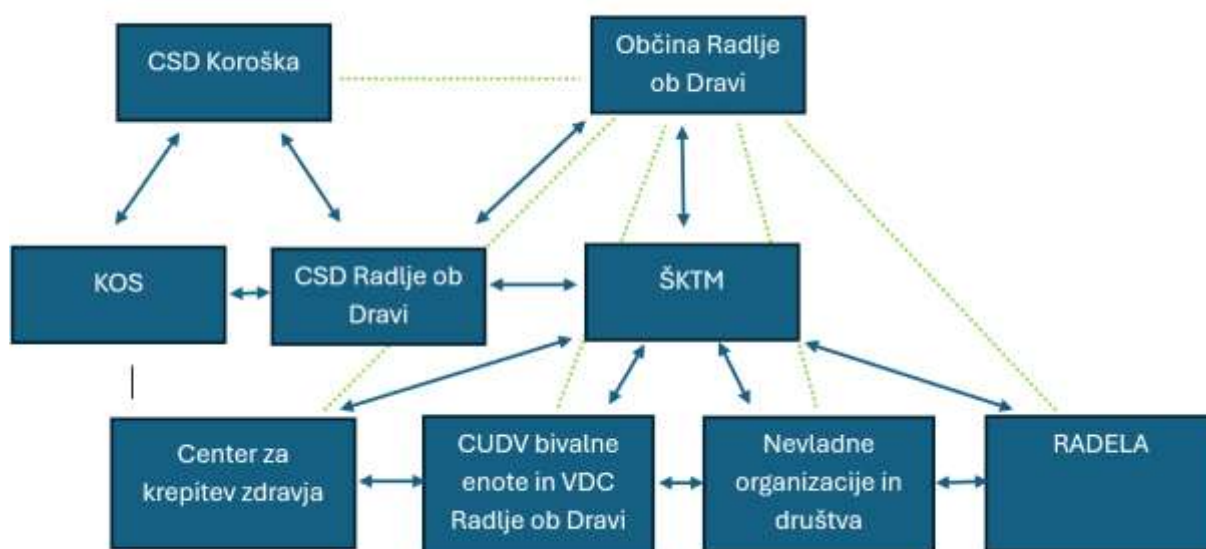
²⁵ INT_6_2025.

²⁶ INT_1_2025

ponovno vključi²⁷. Storitve KOS je namenjena predvsem načrtovanju in koordinaciji storitev, v praksi pa nekatere storitve tudi izvajajo, predvsem svetovanje, spremljanje in terensko delo. Koordinator obravnave v skupnosti opozori predvsem na pomembnost terenskega dela in obiskovanja uporabnikov v njihovem domačem okolju – kar pa za to območje predstavlja tudi izziv, saj je razdalja od enega do drugega konca približno 50km. Glede na cestne povezave pa to tudi pomeni 2 uri vožnje v obe smeri. Nadalje izpostavi pridobivanje stanovanja, financ in zaposlitev kot ključne izzive zagotavljanja podpore uporabnikom v skupnosti²⁸.

Pomemben akter, ki odgovarja na potrebe dela, je **RADELA**, zavod za usposabljanje in zaposlovanje invalidov – zaposlitveni center. Trenutno je v zavodu 8 delovno aktivnih invalidov zaščitnikov. Glavni financer je javno podjetje Kanalizacija čistilna naprava, dejavnosti zavoda pa so vzdrževanje in urejanje zelenih površin – sadjarstvo, čiščenje ulic, grabljenje, pometanje ulic, zimska služba, oskrbovanje občinskih sadovnjakov, pridelovanje soka, lokalna trgovina, pakiranje, lovljenje brezdomnih mačk ipd. Zavod je pripravljen zaposlovati tiste ljudi z oviranostmi, ki so najtežje zaposljivi²⁹.

Slika 2: Shematičen prikaz povez in sodelovanja med ključnimi akterji v občini

Shema prikazuje lokalni ekosistem podpore ljudem z oviranostmi v občini Radlje ob Dravi in povezave oz. sodelovanja med akterji. Os središča podpornih služb tvorita CSD Koroška – enota Radlje ob Dravi in Javni zavod ŠKTM, ki je stičišče in povezovalno telo vseh ključnih akterjev. Občina pa ima ključno povezovalno vlogo in vlogo podpornika nevladnim organizacijam in drugim službam. Polne puščice nakazujejo tako operativno sodelovanje kot napotitve, črtkane (zeleno) črte poudarjajo podporno in/ali koordinativno vlogo – zlasti občine do več deležnikov. V središču izvedbe socialnih storitev sta JZ ŠKTM (izvajanje pomoči na domu, socialni servis, večgeneracijske aktivnosti, od letos tudi izvajalec dolgotrajne oskrbe) in CSD (zakonske naloge, storitve prve pomoči, osebne pomoči, podpora družinam, žrtvam kaznivih dejanj, koordinirana

²⁷ INT_3_2025.

²⁸ Ibid.

²⁹ INT_5_2025.

obravnava v skupnosti), ki se povezujeta z zdravstvom, zaposlitvenim centrom, drugimi nevladnimi organizacijami in izvajalci institucionalnega varstva.

5 Razvoj območja

V nadaljevanju prikazujemo oris potreb dolgotrajne oskrbe, ki so ključne za razvoj območja na področju podpore za ljudi z oviranostjo. Razdelili smo jih po področjih na podlagi indeksa potreb v dolgotrajni oskrbi³⁰. Gre za zemljevid potreb v dolgotrajni oskrbi, ki ga lahko kot orodje uporabimo pri načrtovanju in izvajanju podpore v skupnosti in pri načrtovanju strukturnih sprememb dezinstitutionalizacije. Indeks potreb uporabimo, da lahko identificiramo in opredelimo potrebe ciljne skupine ljudi z oviranostjo, ki so osnova za oblikovanje ustreznih storitev oziroma razvoja ustreznih rešitev. Če si namreč želimo uspešno in učinkovito oblikovati storitve v skupnosti, moramo najprej raziskati katere potrebe v skupnosti obstajajo in na kakšen način jih je potrebno nasloviti³¹.

Stanovanje

Ključna problematika na stanovanjskem področju v občini je staranje in dotrajanost stanovanjskega fonda, ki zahteva obsežne energetske in funkcionalne prenove. Občina razpolaga z omejenimi sredstvi in je pri večjih investicijah močno odvisna od državnih ali zasebnih virov. Dodatne težave vključujejo razdrobljeno lastništvo večstanovanjskih stavb, kar otežuje skupno odločanje in prenove, pa tudi omejeno razpoložljivost zemljišč za gradnjo zaradi geografskih danosti³².

Kot drugod v državi, se tudi na ravni občine soočajo z občutnim primanjkljajem najemnih stanovanj, zaradi česar je dostop do primerne stanovanja otežen. Problematika oteženega dostopa stanovanj je v zadnjem času še posebej opazna pri socialno ogroženih in drugih marginaliziranih skupinah. Po stanovanjskem zakonu iz leta 1991 so občine postale lastnice socialnih stanovanj in zato morajo zagotavljati finančna sredstva za njihovo vzdrževanje. Zaradi predpisov s področja financiranja občin ter zakonodaje, ki ureja varčevalne ukrepe, občina čedalje težje z lastnimi viri uresničuje zakonske zaveze. Glede na obsežne investicije na področju izgradnje infrastrukture v preteklih letih in tudi v tekočem letu, občina ni bila sposobna finančno pokriti vseh potreb na področju stanovanjske oskrbe. S strani zasebnih investorjev pa ni interesa za vlaganje v stanovanjsko gradnjo v javnem interesu³³.

KOS za Koroško regijo je povedal, da ljudje z oviranostmi zelo težko pridobijo neprofitno stanovanje: „Najhuje je takrat, ko nima oseba kam iti. V zakonu piše, da če se oseba po povratku iz bolnišnice ne more nikamor vrniti, koordinator obravnave v skupnosti pripravi predlog rešitve. Ampak kaj, ko oseba nima kam iti? Kaj pa lahko ponudiš? V Slovenj Gradcu že 4 leta ni razpisa za

³⁰ Flaker, V., Ficko, K., Grebenc, V., Mali, J., Nagode, M., & Rafaelič, A. (2019). Hitra ocena potreb in storitev. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

³¹ Ibid.

³² Občinski svet občine Radlje ob Dravi (2025): Predlog Stanovanjskega programa za leti 2025 in 2026.

³³ Ibid.

neprofitna stanovanja. Na razpisih težko dobijo stanovanja ljudje, ki imajo težave v duševnem zdravju, če pa že dobijo, pa ne morejo zagotoviti zneska treh najemnin za varščino³⁴.

Občina na dan 31. 12. 2024 razpolaga s 109 stanovanjskimi enotami (109 enot je v lasti občine). Glede na vloge občanov tako za sklenitev najemnega razmerja, kot za zamenjavo stanovanj, bi potrebovali v občini predvsem eno ali dvosobna stanovanja. Hkrati pa občina zaznava potrebe na eni strani po t.i. varovanih stanovanjih, po drugi strani pa po bivalnih enotah. Na območju Občine Radlje ob Dravi je, tako zaradi naravnih danosti (Natura 2000, vodna zemljišča ipd.), kot tudi zaradi umestitve železniške proge, močno omejen prostor za gradnjo. Občina je v stanovanjskem programu zapisala, da je zato potrebno aktivirati še nepozidana območja in da je v ta namen potrebno v proračunu zagotavljati sredstva za pripravo analiz, smernic in strokovnih podlag ter za izdelavo prostorskih aktov za ureditev območij za gradnjo. Poleg pomanjkanja stanovanj se na občini soočajo tudi s težavo plačevanja najemnin. Na dan 31. 12. 2024 občina izkazuje 82.004,37 EUR terjatev do najemnikov³⁵.

V 2025 je občina za upravljanje in vzdrževanje stanovanj v svoji lasti v proračunu zagotovila 76.410 € – za tekoče vzdrževanje, sredstva za posebne namene (rezervni skladi pri več-etažnem lastništvu), drugi transferi posameznikom (izredna pomoč pri uporabi stanovanja), investicijsko vzdrževanje in obnove, subvencioniranje najemnin. Občina torej del denarja iz proračuna namenja tudi za subvencioniranje občinskih stanovanj.

Stanovanjski sklad RS ima v občini Radlje ob Dravi še dodatnih 11 neprofitnih najemnih stanovanj, ki jih občina oddaja na podlagi dodelitve razpolagalne pravice. Zadnji razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem je bil objavljen v lanskem letu (julija 2024).

V zadnjih letih se je v občini s pomočjo Republiškega stanovanjskega sklada zgradilo tudi 28 novih oskrbovanih stanovanj s pomočjo Nepremičninskega sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Za ljudi, ki bi se preselili iz zavodov, bi občina preučila možnosti za zagotavljanje stanovanj s pridobivanjem sredstev za sofinanciranje gradnje, obnove oz. nakupa preko razpisov.

Občina ne zmore z lastnimi finančnimi sredstvi v zadovoljivem obsegu samostojno graditi neprofitnih stanovanj. Rešitev vidi v tem, da v sodelovanju s SSRS zgradi nova neprofitna stanovanja oziroma odkupi objekte primerne za prenovo v neprofitna stanovanja. Občina bi lahko zagotovila dodatna sredstva za gradnjo najemnih neprofitnih stanovanj s prodajo obstoječega starejšega stanovanjskega fonda, vendar je pri tem treba upoštevati, da so kupci občinskih stanovanj samo trenutni najemniki, katerih finančne zmožnosti redkokdaj dopuščajo nakup lastnega stanovanja po tržni ceni³⁶.

Občina je v postopku sprejemanja občinskega podrobnega prostorskega načrta. Pridobljena so izhodišča in smernice, pripravljajo se strokovne podlage in vloga za izdajo odločbe CPVO (odločitve o izvedbi celovite presoje vplivov na okolje). Na zemljišču v velikost 1,2 ha je predvidenih 8 stanovanjskih objektov³⁷, kjer bi se lahko med drugim zagotovila tudi dostopna stanovanja za ljudi z oviranostmi.

³⁴ INT_3_2025.

³⁵ Ibid.

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

Denar in drugi viri

Iz terena smo dobili podatke, da je naša ciljna skupina predvsem v nižjem družbeno-ekonomskem položaju. To so potrdili tako sogovorniki iz skupnostnih služb: „Največ potreb imajo pri financah, stanovanjih in pri vključevanju v socialno življenje³⁸“, kot tudi s strani uporabnikov bivalnih enot CUVD-ja. Slednji v večini ne razpolagajo sami s financami, ker so postavljeni pod skrbništvo. „Jaz imam denar na banki. Pa mama gre večkrat dvignit, jaz grem pa zraven³⁹“. „Rada imam vse. Rada si kupim sladoled. To majico mi je kupila mami⁴⁰“.

Položaj uporabnikov pri denarju in virih je primerljiv z drugimi deli Slovenije: večina je v nižjem dohodkovnem razredu, potrebuje podporo pri financah, stanovanju in vključevanju, uporabniki pa pogosto ne upravljajo samostojno z denarjem, ker so postavljeni pod skrbništvo. Viri so vezani na republiško zakonodajo in postopke na CSD (pravice iz javnih sredstev, izredna denarna pomoč, varstveni dodatek ipd.).

Dodatno oporo v občini pri zagotavljanju finančnih in drugih virov so Rdeči križ in Karitas ter omenjen projekt Donirana hrana, poleg tega pa občina nudi za občane še naslednje oblike finančne pomoči: prispevek ob rojstvu otroka, sofinanciranje letovanja otrok, sofinanciranje bivanja starejših v zavodih in pomoči na domu, dolgotrajna oskrba, enkratne socialne pomoči in subvencioniranje najemnin.

Delo, prosti čas in spretnosti

Govorili smo z uporabniki, ki sicer živijo v skupnostnih oblikah oskrbe, v bivalnih enotah ali pa doma, čez dan pa so vključeni v dnevni center. Iz povedanega lahko razberemo, da so tudi manjše zavodske oblike še vedno zavodi, uporabniki so namreč vpeti v skupnost kot ločena skupina – ločen pevski zbor, udeležujejo se dogodkov kot posebna skupina, izvaja se ločena joga za to skupino ljudi ipd. Tisti, ki so v bivalnih enotah, so čez dan v varstvenem delovnem centru, ki je na istem naslovu kot bivalne enote. Tudi prostorsko so uporabniki ločeni od skupnosti in tako ločeni pravzaprav preživijo večino svojega dne. Uporabniki VDC-ja povedo: „Pridemo okoli osmih zjutraj sem. Pridemo vsak dan od ponedeljka do petka⁴¹“. Uporabniki so govorili o tem, da radi hodijo na sprehode, plešejo, pojejo, igrajo nogomet. Nekateri so vključeni tudi v medobčinsko društvo invalidov Drava ali v Društvo Sožitje, v okviru katerih se udeležujejo aktivnosti, ki so torej prav tako posebej organizirane za to skupino ljudi. Večina uporabnikov nima službe oz. dela, kar velja tudi širše za našo ciljno skupino. KOS za to območje potrdi: „Od mojih uporabnikov, teh 40, jih je zelo malo zaposlenih, skoraj noben⁴²“.

Stopnja registrirane brezposelnosti je v Radljah ob Dravi nekoliko višja kot v Sloveniji. Za leto 2025 velja, da ta stopnja v Radljah ob Dravi znaša 5,6, za Slovenijo pa 4,4. Številke predstavljajo delež oseb brez zaposlitve, ki so uradno registrirane na zavodu za zaposlovanje⁴³.

V občini je eno pomembnejših akterjev na področju zaposlovanja oseb z oviranostmi zavod RADELA, katerega glavni partnerji so javno komunalno podjetje Javno podjetje kanalizacija in čistilna naprava Radlje, d.o.o. RADELA trenutno zaposluje enajst zaposlenih, vključno z delovno

³⁸ INT_3_2025.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ FS_1_2025.

⁴² INT_3_2025.

⁴³ Statistični urad Slovenije.

aktivnimi osmimi invalidi zaščitniki. Veliko invalidov zaščitnikov, ki se v Radljah ne zaposli, jih zaposluje tudi Lesoteka v Radljah in podjetje Stroka, ki sta invalidom prijazni podjetji. V občini je tudi podjetje CNC Pušnik, ki zaposluje veliko ljudi z oviranostjo, vendar so posameznike zaradi težkih pogojev dela (gre za tri-izmensko delo, delo pod težkimi pogoji – hrup, smrad, takšne in drugačne omejitve) primorani tudi odpustiti⁴⁴.

Stiki in družabnost

Mnenje skupnostnih služb je, da občina veliko daje na vključevanje različnih ranljivih skupin, na povezovanje družbe in spodbujanje solidarnosti: „Občina je glede tega še kar uspešna, ker gre v takšne širine, da poskušajo nekako pokrivati vsa področja⁴⁵“. Ocenjujejo, da je okolica precej odprta in sprejemajoča. Del izkušnje so dobili z odprtjem bivalnih enot v okviru CUDV Črne na Koroškem, in varstveno delovnega centra. Poročajo, da ni bilo nobenih incidentov in da je bil odziv občanov pozitiven: „Pri nas, ko je stanovanjska oziroma bivalna enota preko CUDV, so dobro sprejeti. Ljudje niso imeli težav s tem. Ker je že naravnost občine takšna, da je odprta za drugačnost. Spodbuja se to in se sprejema⁴⁶“. „Imam občutek, da so v Radljah ljudje bolj odprti do različnosti. Mogoče tudi zaradi CUDV Črna na Koroškem in preselitve v Radljah. Ni nobenih iniciativ, ki bi nasprotovale ali karkoli. Koroška na sploh se zelo trudi, se mi zdi. Veliko je organizacij, invalidska društva, Sožitje... te so zelo močni pri nas. Skupnost se ne upira ali pa so tiho, skratka, mir je⁴⁷“.

Kljub temu pa še vedno obstaja stigma, predvsem pri ljudeh s težavami v duševnem zdravju, oz., ko pride do večjih interakcijskih prekrškov, o tem poročajo iz enote CSD-ja v občini: „Težave v duševnem zdravju, ki tako eskalirajo, in ko gre za takšno odklonsko ravnanje že v okolju, se zelo zaprejo (skupnost, op.i.) oziroma dobijo takšne osebe težko možnost, da bi se vključili nazaj. Razen, če se uspe rehabilitirati in dajo ljudje možnost, da jo zopet sprejemajo. Saj se jim smili, ampak ko imajo pa sami neposredno določene težave s tem povezane ali pa doživljajo celo grožnje s strani tiste osebe – ker na terenu se to lahko zgodi, da oseba pride do tiste stvari, ki ji pokriva potrebe, ki so zanj najpotrebnejše, recimo zloraba psihoaktivnih snovi -, so ljudje zelo odklonski in ne sprejemajo⁴⁸“.

Za spodbujanje vključevanja je bil poudarjen pomen ozaveščanja. Sogovorniki iz ŠKTM-ja so povedali sledeče: „omogočanje je to, kar občina že dela – da informira, spodbuja k sprejemanju drugačnosti, se vključuje v razne projekte, spregovori o tej možnosti. Mislim, da potem postane del našega vsakdana, lažje sprejemajo ljudje, da se prebrodi stigma, tabuji, konzervativno razmišljanje. Občina je glede tega še kar uspešna, ker gre v takšne širine, da poskušajo nekako pokrivati vsa področja. Da se govori o tem, da se ljudje zavedajo, da to ni narobe, da je to del življenja v naši skupnosti. Zelo pomembno je delati na obveščanju⁴⁹“.

Prav tako smo v raziskavi ugotovili, da se mora območje še bolj osredotočiti na krepitev vključujoče skupnosti. Uporabniki bivalnih enot CUDV Črna na Koroškem so namreč slabo vključeni v družbo v smislu polne inkluzivnosti oz. polne vključitve. Kot smo že omenili, se uporabniki v večji meri družijo med sabo, večji del dneva preživijo v VDC-ju in se udeležujejo

⁴⁴ INT_5_2025.

⁴⁵ INT_6_2025.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ INT_3_2025.

⁴⁸ INT_2_2025.

⁴⁹ INT_6_2025.

aktivnosti, ki so organizirane posebej zanje. Na prvem posvetu z delovno skupino je sogovornica ubesedila tako: „Mora se zgoditi zasuk, da nima npr. posebnega pevskega zbora za ovirane, ampak da je vključen v pevski zbor Radlje, da ni v zavodu planet za sebe, izoliran, ampak da ta planet postane skupnost. Zato se zgodi, da so osamljeni, ko pridejo v skupnost, ker ne vključujemo dovolj. Rabimo posameznike, prostovoljce, stare, mlade, celo skupnost⁵⁰“.

Vsakdanje življenje, rutine in skrb zase

Storitve, ki so na voljo v občini so večinoma zgoščene na enem mestu, kar pomeni, da ljudje lahko dobijo informacije in več storitev v krajšem času. Prednost tega, da je »vse na enem mestu«, je tudi v tem, da se med različnimi izvajalci lažje vzpostavi neposredno sodelovanje, kar omogoča hitrejšo izmenjavo informacij in usklajevanje pri reševanju potreb uporabnikov. Poleg tega se tako zmanjšajo poti in stroški, zlasti za ranljive skupine, ki imajo omejeno mobilnost ali finančne vire. Občina, upravna enota in center za socialno delo se celo nahajajo v isti stavbi, kar se je do sedaj izkazalo za zelo dobrodošlo za hitro informiranost in ureditev različnih statusov, papirjev, socialnih transferjev ipd. V tabeli 2 lahko vidimo, da je na razmeroma majhnem območju, kar nekaj storitev na voljo.

Hkrati pa smo ugotovili, da je oddaljenost okoliških krajev in vasi pereč problem z vidika dostopnosti. Javni promet v občini se šele vzpostavlja, akterji poročajo o več primerih, ko so se uporabniki želeli vključiti v določeno storitev ali aktivnost, pa se niso mogli zaradi nemobilnosti in neurejenosti javnega prevoza. Ovira nepovezanosti oddaljenih vasi in krajev je opazna predvsem pri terenskem delu KOS in CSD-ja: „Imam gospo, ki bi šla v dnevni center, pa ne more, ker nima prevoza⁵¹“; „Kaj ti npr. pomaga invalidska kartica ugodnosti in zastonj prevoz, če imaš 10 km do postaje⁵²“. Slabše dostopen javni prevoz in oddaljenost nekaterih krajev pa otežuje tudi terensko delo. Izvajalci storitev vidijo terensko delo kot ključno, ravno zaradi tovrstnih uporabnikov, ki živijo v okoliških krajih. Vodja enote CSD-ja pove: „Mi se poskušamo čimbolj približati na terenu, kolikor je možno. Jaz veliko hodim na občne zборе invalidov, upokoјencev, Sožitja, kar so društva, ki povabijo in vedno predstavim oblike pomoči pri nas na centru. Vedno jih seznanjam z novimi spremembami in ponudim možnost, da lahko pokličejo in tudi mi pridemo na teren, česar se potem poslužujejo⁵³“. Vendar jim en teren lahko vzame tudi 2 uri vožnje, v kolikor se uporabnik nahaja na drugem koncu območja: „Samo vožnja za en teren mi lahko vzame dve uri⁵⁴“. „Še več je, okrog 80 kilometrov je zagotovo razdalje iz enega konca na drugega, če gledamo hribe. Ker je veliko prebivalstva, predvsem starejši živijo v hribih in tam smo kar veliko prisotni, ker sami težko prihajajo⁵⁵“. Nekatere službe so zaposlenim omogočile terenska vozila.

V občini obratuje tudi prevoz imenovan Prostofer, ki je v prvi vrsti namenjen brezplačnemu prevozu starejših občanov⁵⁶. Prostofer bazira na prostovoljstvu. Koordinator prostovoljcev v okviru Prostoferja je ŠKTM⁵⁷. Skupnost tovrstni prevoz sicer zelo pozdravlja, kljub temu pa delovna skupina opozarja tudi na to, da so namenske storitve z omejeno ciljno skupino lahko tudi ovira:

⁵⁰ PO_1_2025.

⁵¹ INT_3_2025.

⁵² Ibid.

⁵³ INT_2_2025.

⁵⁴ INT_3_2025.

⁵⁵ INT_2_2025.

⁵⁶ Radlje.si. <https://www.radlje.si/>

⁵⁷ INT_6_2025.

„Prostofer je ok, ampak to je za starejše. Rabijo tudi mlajši⁵⁸“. Na novo pa se vzpostavlja že omenjen projekt FURA, s katerim občina želi vzpostaviti tudi javni mestni prevoz.

Zdravje

Slabše so dostopne tudi nekatere zdravstvene storitve. Ob preselitvi ljudi so sogovorniki iz CKZ opozorili na problem v pridobivanju osebnega zdravnika in zobozdravnika: „*Tu imamo problem dobiti osebnega zdravnika ali zobozdravnika. Ambulante so prepolne. Tukaj nimamo ambulant za neopredeljene... Zagotovo so za to populacijo zelo potrebne zdravstvene storitve*⁵⁹“.

V prostorih zdravstvene postaje Muta, se nahaja Center za krepitev zdravja, ki izvaja preventivne dejavnosti. Obstajajo od leta 2023. CKZ ponuja široko paleto dejavnosti, delavnic, individualnih posvetov, predavanj za lokalno skupnosti. Nudijo informacije glede preventive v zdravju, kako okrepiti zdravje, kako vzpostaviti zdrav načina življenja... Za krepitev duševnega zdravja organizirajo delavnice tehnik sproščanja, delavnice za spoprijemanje s stresom, delavnice o depresiji, o tesnobi. Vse aktivnosti centra so krite iz osnovnega zdravstvenega zavarovanja⁶⁰.

Center za duševno zdravje, ki je pristojen za to območje se nahaja v Zdravstvenem domu Ravne na Koroškem. V okviru centra za duševno zdravje deluje skupnostna psihiatrična oskrba, ki je namenjena čimprejšnjem in učinkovitejšem odzivanju na potrebe ljudi v njihovem domačem okolju. Posledično je namen SPO tudi zmanjševanje števila hospitalizacij. Poleg tega je vzpostavljena tudi ambulantna obravnava otrok in mladostnikov ter odraslih v centru za duševno zdravje. Za pogovor s strokovnjaki v centru za duševno zdravje odraslih se lahko odloči vsak, ki doživlja duševno stisko. Za vstop v obravnavo ni nujno potrebna napotnica. V center lahko ljudi usmerijo tudi osebni zdravnik, zdravniki specialisti, službe nujne medicinske pomoči, center za socialno delo, izvajalci socialnovarstvenih programov ali druge sodelujoče službe.

Pristojna psihiatrična bolnišnica za to območje je UKC Maribor (oddelek za psihiatrijo), izjemoma tudi PB Vojnik. Pristojna splošna bolnišnica pa je v Slovenj Gradcu.

Podpora

Na območju primanjkuje več skupnostnih storitev za ljudi z oviranostmi. Potrebne so službe, ki bi ki bi direktno odgovarjala na potrebe ljudi, jih obiskovale na domu (tudi mlajše od 65 let), pomagale pri vključevanju v družbo ipd.. KOS za to območje na primer pove: „*Rabimo nek profil delavcev, kot so ključni delavci, ki bi lahko uporabnika tedensko spremljali, pa da niso to osebni asistenti, ampak da uporabnik točno pove, kaj kdaj rabi in se mu pri tem pomaga*⁶¹“. Uporabniki, ki hodijo v VDC so izražali željo po neodvisnem življenju, a s podporo tam, kjer jo potrebujejo: „*Jaz ne kuham, kuha mama. Včasih pomagam posodo pobrisati in zložiti iz pomivalnega stroja. Rada hodim peš, rada pojem angleške in ljudske pesmi*⁶²“. „*Če bi živela sama, bi rabila kakšnega asistenta, kot skrbnico. Da mi pomaga pri umivanju...*⁶³“.

⁵⁸ INT_3_2025.

⁵⁹ INT_2_2025.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ INT_3_2025.

⁶² FS_1_2025.

⁶³ Ibid.

Prav tako primanjkujejo storitve za preprečevanje institucionalizacije. Sogovorniki iz ŠKTM-ja pravijo: „Potrebovali bi neko formalno pomoč, nekoga, ki bo skrbel za te ljudi in ki bi skrbel za preprečevanje institucionalizacije [...] Ne vidimo odpiranja kakšne nove organizacije, ampak kvečjemu kakšno zaposlitev in da se podpre obstoječe⁶⁴“; Iz enote CSD-ja izražajo predvsem sledečo skrb: „Imamo osebe, ki imajo težave v duševnem zdravju in imajo trenutno še mrežo pomoči, svoje starše, ampak teh staršev slej kot prej ne bo [...] Ravno ti, ki so še v skupnosti, bodo slej kot prej potrebovali takšne terenske oblike in jim bo to omogočilo, da bodo lahko ostali v okolju, kjer so⁶⁵“; Uporabnica VDC-ja, ki trenutno živi še pri starših pove, da v primeru smrti staršev, zanjo ne pride zavod v poštev: „Če bi ostala sama, brez staršev, ne bi šla v zavod nazaj, bi bila v stanovanju, kjer sem. Mogoče bi mi prišla sestra pomagat, ali pa kakšna asistentka⁶⁶“.

Pojavila se je tudi pomembna tema o potrebi po rejniških družinah in podpori v skupnosti za otroke.

Majhnost občine in dejstvo, da se ljudje med sabo poznajo, omogoča lažje sodelovanje in povezovanje, tako med službami v skupnosti, kot tudi med uporabniki in strokovnjaki. Vodja na CSD-ju pove: „Marsikdaj me ustavijo na cesti in vprašajo, če lahko pridejo, ko imajo stisko. Seveda jih sprejememo⁶⁷“.

Službe ocenjujejo, da med sabo dobro sodelujejo in vidijo prednost malega kraja tudi v tem, da se med sabo poznajo, da je sodelovanje večkrat tudi na neformalni ravni. Javni zavod ŠKTM vidijo kot povezovalnega člana med vsemi akterji. Sodelovanje skupnosti in izvajalcev storitev je že vzpostavljeno, na primer pri oblikovanju strategij občine, pri delu z družinami, preko raznih projektov, itd.

Raziskava je pokazala, da bi se moralo sodelovanje služb okrepiti pri delu z uporabnikom – da se med sabo obveščajo, koordinirajo in da nudijo celovito podporo uporabniku. Prav tako je bila izpostavljena potreba po večji informiranosti uporabnikov o obstoječih storitvah, slednje so predvsem poudarili sogovorniki iz ŠKTM: „Odvisno, kaj oseba rabi. Zato se je pomembno individualno osredotočiti na osebo, na vsako posebej in videti, kaj kdo potrebuje in s kom bomo posledično sodelovali. Osebam tudi ne ustreza vsaka oblika pomoči, nekdo se na primer ne najde v Šentu, se pa najde v Ozari. Tudi to moramo omogočiti. Ni nujno, da bo to, kar mi vidimo zanj, zanj tudi najbolje in se bo v tem najbolje počutil. Potrebno je raziskati stvari⁶⁸“; „Nimajo se osebe na koga obrniti, ne vejo, kam po informacije, kaj vse potrebujejo. Ali pa so storitve že na voljo, ampak pred tem pa manjka povezovanje med različnimi službami, CSD-jem, občino...⁶⁹“.

Vpliv, varnost in moč

Ena od pomembnih tem, ki se je pojavila v raziskavi je statut skrbništva in pomembnost dela na spremembah na tem področju. Skrbništvo je bila ena od tem pogovora z vodjo enote CSD-ja: „Imamo veliko neposrednih izvajanj skrbništva, ko osebe nimajo nikogar in smo mi tisti, ki delamo vse za njih in to je kar velik obseg dela ter zahtevnost, moraš imeti veliko znanja, ker imajo te osebe včasih premoženja, kmetije in je to zahtevno delo.⁷⁰“ „Ker so osebe s težavami v duševnem

⁶⁴ INT_6_2025.

⁶⁵ INT_2_2025.

⁶⁶ FS_1_2025.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Int_3_2025.

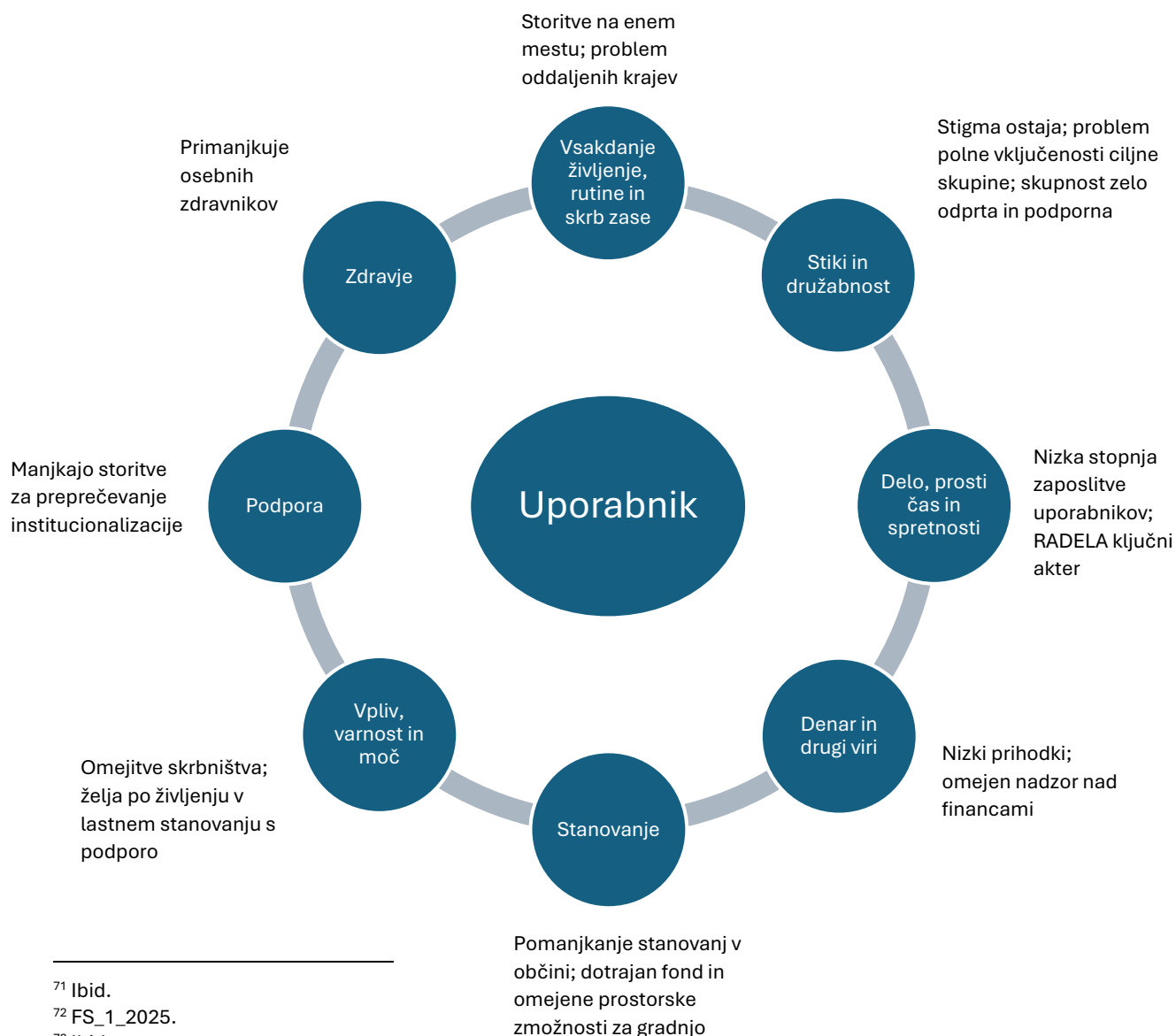
⁶⁹ INT_6_2025.

⁷⁰ INT_2_2025.

zdravju večkrat izpostavljene zlorabam in kako preprečiti, da ne bo nekdo nekoga pripravil do tega, da bo naredil dejanje, ki lahko ima zanj trajne posledice in bo sebe oškodoval? Institut skrbništva je včasih kljub vsemu eno varovalo, ampak mora biti primeren skrbnik. Ni pa najboljši, da je v veliki večini skrbnik center, kar nam ni cilj. Mi se vedno borimo, da bi se skrbništvo uredilo na primeren način⁷¹.

V pogovorih z uporabniki bivalnih enot in VDC-ja v Radljah smo ugotovili, da imajo omejen nadzor nad svojim življenjem: „Jaz imam denar na banki. Pa mama gre večkrat dvignit, jaz grem pa zraven⁷²“. Večini je namreč odvzeta opravilna sposobnost. Izražajo pa željo po samostojnosti in odločanju ter življenju s podporo, ki si jo sami izberejo: „Če bi ostala sama, brez staršev, ne bi šla v Črno nazaj, bi bila v stanovanju, kjer sem. Mogoče bi mi prišla sestra pomagat, ali pa kakšna asistentka⁷³“. „Meni je treba doma malo pomagati⁷⁴“.

Slika 3: Shematski prikaz ključnih potreb za razvoj skupnostne podpore na območju

⁷¹ Ibid.

⁷² FS_1_2025.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

Shema povzema, da je v središču razvijanja podpore v skupnosti uporabnik, okoli njega smo nanizali vsa ključna področja - zemljevid potreb v dolgotrajni oskrbi, ki ga lahko kot orodje uporabimo tudi pri načrtovanju in izvajanju podpore v skupnosti in pri načrtovanju strukturnih sprememb dezinstitutionalizacije. V shemi smo pri vsaki potrebi dopisali ključne vire občine kot tudi potrebe oz. priložnosti za razvoj. Med večjimi izzivi so stanovanja (premalo stanovanj, omejen prostor za gradnjo), pomanjkanje osebnih zdravnikov, nizki dohodki uporabnikov in omejene možnosti za delo, ločenost ljudi z oviranostmi kot posebne skupine ter pomanjkanje storitev za izvajanje dezinstitutionalizacije. Storitve je v relativno majhnem prostoru veliko in so dobro povezane, a otežujejo jih razdalje, na čemer sicer občina že aktivno dela in izvaja projekte. Skupnost je odprta do različnosti in občina je podpornica in pobudnica procesa dezinstitutionalizacije, stigma pa ponekod še vedno omejuje polno sodelovanje (npr. ločenost skupine).

6 Viri in potrebe območja

V tem poglavju naredimo povzetek ključnih ugotovitev raziskave tako, da opredelimo, kaj so viri in prednosti območja ter kaj so zaznane potrebe samega območja. V tretji točki pa na podlagi opredeljenih virov in potreb območja, evidentiramo, kje so potrebne spremembe. To poglavje bo podlaga za oblikovanje vizije, ciljev in ukrepov za uresničevanje ciljev.

Viri območja

Občina ima vzpostavljen okvir stanovanjske podpore: v proračunu za leto 2025 namenja približno 76.410 € za upravljanje, vzdrževanje in subvencije, v zadnjih letih pa so z državno pomočjo nastala nova varovana in oskrbovana stanovanja. Občina razpolaga s 109 stanovanjskimi enotami. V prostoru se pripravljajo tudi nadaljnje rešitve – občina je v postopku sprejemanja občinskega podrobnega prostorskega načrta, ki predvideva osem novih stanovanjskih objektov. Velika prednost območja je centralizacija storitev in aktivnosti, saj lahko občani »več uredijo na enem mestu«, kar pospeši informiranje in usklajevanje med službami. Ugotovili smo, da je lokalno okolje zelo odprto do raznolikosti; dodatna izkušnja z vzpostavitvijo bivalnih enot je prispevala k širšemu sprejemanju dezinstitutionalizacije, občina pa pri tem nastopa kot pobudnik in podpornik. Majhnost kraja olajša sodelovanje – službe se med seboj dobro poznajo in poleg formalne pogosto nudijo tudi neformalno pomoč; kljub majhnemu prostoru je ponudba storitev razmeroma pestra. Na področju mobilnosti občina vzpostavlja projekt FURA (avtobusni javni prevoz, šolski prevoz in prevoz na poziv), za področje preventive deluje Center za krepitev zdravja, pri zaposlovanju najtežje zaposljivih pa ima osrednjo vlogo RADELA; dodatne priložnosti zaposlovanja nastajajo tudi v drugih lokalnih podjetjih.

Potrebe območja

Občina se, kot drugod v Sloveniji, sooča s primanjkljaji na stanovanjskem področju: zaradi omejenih občinskih sredstev in odvisnosti od državnih ter zasebnih virov, pa tudi zaradi prostorskih omejitev (Natura 2000, vodna zemljišča, železniška proga), je gradnja novih najemnih – zlasti neprofitnih – stanovanj zahtevna. Centralizacija storitev pa je lahko tudi ovira: za prebivalce okoliških vasi brez urejenega prevoza so storitve težje dostopne, zato je nujno razvijati mobilnost in terensko delo. Na območju primanjkuje skupnostnih služb, ki bi delovale z namenom preseljevanja ljudi v skupnost in preprečevanja institucionalizacije (individualizirana podpora na domu, tudi za mlajše od 65 let), primanjkuje tudi rejniških družin. Dostop do osebnih zdravnikov in zobozdravnikov je otežen, informiranost o obstoječih storitvah pa neenakomerna. Izkušnja z bivalnimi enotami hkrati razkrije, da se del institucionalne kulture ohranja – uporabniki ostajajo organizirani kot ločena skupina. Pomembna vprašanja so tudi, kako omogočiti več možnosti za delo in dostopnost do finančnih virov, kako omogočiti vključevanje v lokalne aktivnosti ter kako sistematično graditi na povečanju avtonomije uporabnikov.

Vire in potrebe območja prikazujemo v spodnji shemi. Z zeleno barvo smo označili tista področja, ki jih ocenjujemo kot močna področja skupnosti, z oranžno barvo tista, ki imajo že neko zasnovo, na katerih je potrebno naprej graditi z rdečo pa tista področja, ki jih ocenjujemo kot ključne potrebe območja.

Slika 4: "Semafor" virov in potreb območja

Evidentirane potrebne spremembe

Na podlagi prikazanih virov in potreb območja povzemamo ključne evidentirane spremembe v raziskavi. Občina potrebuje dodatne možnosti za povečanje dostopnosti in razpoložljivosti stanovanj ter razvoj skupnostnih služb, ki podpirajo življenje doma in preprečujejo institucionalizacijo (npr. terenske storitve, osebna asistenca, individualizirana podpora na domu, rejništvo). Občina potrebuje tudi rešitev, kako zagotoviti ljudem (tudi ljudem z oviranostmi ob preselitvi nazaj v skupnost) dostop do osnovnih zdravstvenih storitev (predvsem do osebnega zdravnika in zobozdravnika). Potrebna je tudi decentralizacija dostopa do storitev za prebivalce oddaljenih krajev, npr. z nadgradnjo prevoznih rešitev in mobilnimi enotami, hkrati pa krepitev zdravstvenih kapacitet, kjer primanjkuje osebnih zdravnikov in zobozdravnikov. Pomembno ostaja izboljšanje informiranosti z jasno prepoznavnimi kanali oziroma info točko za ranljive skupine ter nadgradnja obstoječih bivalnih enot v resnično vključujoče oblike bivanja, v katerih uporabniki živijo kot del širše skupnosti, ter vsesplošno izboljšanje vključenosti ranljivejših skupin. Na območju je tudi potrebno razvijati dodatne možnosti za vključevanju v delo in lokalne aktivnosti.

7 Vizija in prednostna področja vizije

Vizijo območja za razvoj podpore v skupnosti smo skupaj oblikovali na našem drugem posvetu z delovno skupino:

Vizija našega območja je, da vsak posameznik dobi tisto, kar zase potrebuje. Želimo si, da so uporabniki slišani in da sami sodelujejo pri oblikovanju lastnega načrta podpore. Želimo razviti pestro paleto storitev, da bodo ljudje imeli več izbire in bodo lahko izbrali tiste storitve, ki jih potrebujejo. Želimo si razviti skupnostne podpirne storitve tako, da bo vsak posameznik v njih dobil celostno podporo, ki jo potrebuje. Zgraditi želimo skupnost, ki bo odprta in vključujoča. Ne želimo si izključevati skupin ljudi z različnimi nalepkami, pač pa si prizadevamo za skupnost, v kateri ima vsak posameznik cenjeno vlogo v družbi.

V nadaljevanju prikazujemo poglobljeno oz. razširjeno vizijo, ki jo je oblikovala delovna skupina na drugem posvetu. Najprej v obliki sheme prikazujemo vizijo po prednostnih področjih za razvoj območja. Identificirali so tri prednostna področja: pogoji za dezinstitutionalizacijo, razvoj storitev in vključevanje v skupnost. Vizija po prednostnih področjih bo podlaga za oblikovanje konkretnih in uresničljivih ciljev v nadaljevanju.

Slika 5: Shematski prikaz prednostnih področji vizije

V nadaljevanju podrobneje opišemo vizijo po prednostnih področjih.

1. Vizija na področju vzpostavljanja pogojev

Bivanje

Vizija bivanja je prehod od bivalnih enot in institucionalnih oblik k samostojnemu življenju v lastnih stanovanjih, s toliko podpore, kolikor jo posameznik potrebuje, ter brez zaprtih "otokov oskrbe" — ljudje živijo v skupnosti in so njen aktivni del. Za to je ključen razvoj zadostnega števila kakovostnih, prilagojenih stanovanj glede na potrebe in povpraševanje v lokalnem okolju.

Finančna sredstva

Pri finančni podpori si želimo, da ne bi bila namenjena zgolj zagotavljanju osnovnim oz. eksistencialnim potrebam, ampak tudi storitvam, ki omogočajo dostojanstvo, razvoj in aktivno življenje posameznika.

2. Vizija na področju razvoja storitev

Podpora v skupnosti

Podpora naj bo odzivna na potrebe ljudi, individualizirana in fleksibilna, pri čemer pomembno vlogo igrajo neformalne mreže, odprte oblike povezovanja ter vrstniška pomoč. Za trajne spremembe sta ključni sprememba miselnosti brez delitve na »mi« in »oni« ter redna izobraževanja in delavnice, ki krepijo razumevanje in povezanost skupnosti.

Skupnostne službe

Službe morajo biti dostopne in uporabniku prilagojene, z vključeno podporo pri vsakdanjih opravilih in poslovanju. Obenem je treba razviti skupnostne službe, ki nadomeščajo institucije, z večprofesionalnim pristopom in neposredno podporo ljudem. Obstoječe storitve, kot je pomoč na domu, je treba razširiti in prilagoditi potrebam uporabnikov.

Zdravstvene storitve

Vsak mora imeti dostop do osebnega zdravnika, zobozdravnika, ginekologa, psihiatra, potrebno je omogočiti tudi dostop do psihoterapije in drugih oblik pomoči, ki so časovno in finančno dostopne.

3. Vizija na področju vključevanja v skupnost

Status in delo

Vizija je delo za vse, tudi za ljudi z različnimi oblikami oviranosti. Potrebne so možnosti za zaposlitev, vključno s prilagojenimi delovnimi mesti in programi socialne vključenosti. Pomemben je kompetenten kader, ki lahko posameznika podpira pri aktivaciji. Treba je začeti družbeno pobudo za zaposlovanje ljudi z oviranostmi. Zagotoviti je treba dostojno in enakopravno plačilo za opravljeno delo.

Dnevne aktivnosti

Uporabniki naj bodo dejavno vključeni v življenje v skupnosti, brez ločenih skupin. Podpirati je treba spremembo miselnosti – pri skupnosti in uporabnikih, ki prehajajo iz zavodov v skupnost. Dostop do aktivnosti mora biti omogočen vsem.

8 Cilji za razvoj podpore v skupnosti

Iz prednostnih področij in vizije smo oblikovali sledeče cilje. V petih letih bomo:

Cilj 1: Preseliti 9 občanov iz socialnovarstvenih zavodov nazaj v skupnost

Cilj 2: Vsem preseljenim ljudem zagotoviti dostojno stanovanje po meri človeka

Cilj 3: Dodatno okrepiti obstoječo mrežo pomoči, okrepiti izvajalce selitev in vzpostaviti uporabniško podporno skupino

Cilj 4: Omogočiti občanom jasne informacije o mreži pomoči in napotitvi

Cilj 5: Doseči dostopnost javnega potniškega prometa za vse občane

Cilj 6: Za vsakega preseljenega uporabnika pripraviti načrt zaposlovanja/aktivacije in vzpostaviti sodelovanje z vsaj 5 lokalnimi (regijskimi) podjetji

Cilj 7: Izvesti 3 posvete lokalne skupnosti o procesu deinstitucionalizacije ali druge aktivnosti za promocijo deinstitucionalizacije

Cilj 1: V 5 letih bomo preselili 9 občanov iz socialnovarstvenih zavodov nazaj v skupnost: ta cilj je pravzaprav tudi izhodišče pobude občine in nastanka tega akcijskega načrta. Gre za krovni cilj pobude. V socialno varstvenih zavodih (SVZ) je trenutno nameščenih 9 občanov v treh različnih SVZ. Z dobro vzpostavljenim odnosom z vsemi 9 uporabniki in tudi zavodi, podrobnim osebnim načrtovanjem in predstavitvami možnosti selitve, bomo zagotovili možnost selitve vsem občanov iz zavodov nazaj domov.

Cilj 2: V 5 letih bomo zagotovili 9 stanovanj po meri posameznika: upošteva želje uporabnikov, kaj za njih predstavlja dom, vključno s tem, da ima vsak svoj prostor in zagotovljene prostorske pogoje po meri posameznika.

Cilj 3: V 5 letih bomo dodatno okrepili obstoječo mrežo pomoči s kontinuiranim sodelovanjem in medsebojno podporo ter kanalom obveščanja in vzpostavili uporabniško podporno skupino: obstoječe storitve v skupnosti bomo med sabo še bolj povezali v delujočo mrežo pomoči s kontinuiranim sodelovanjem in medsebojnim obveščanjem o potrebah ljudi. Prav tako bomo vzpostavili tudi podporno skupino za uporabnike, ki jo bo povezovala oseba oz. strokovnjak iz lastne izkušnje.

Cilj 4: Vzpostavili bomo mehanizem za pretok informacij za občane z jasnimi podatki o mreži pomoči in napotitvi: zbrali bomo vse potrebne informacije o obstoječih službah in storitvah za občane ter o tem, kako do teh storitev priti.

Cilj 5: V 5 letih bomo dosegli dostopnost javnega potniškega prometa za vse občane: še naprej bomo razvijali in podprli lokalni javni potniški promet in vzpostavljajoč projekt FURA Radlje, spremljali njegovo učinkovitost in iskali dodatne rešitve, v kolikor bomo v naslednjih letih ugotovili, da je določen odstotek ljudi še vedno prikrajšan za storitve zaradi krajevné oddaljenosti.

Cilj 6: V 5 letih bomo za vsakega preseljenega uporabnika pripravili načrt zaposlovanja oz. aktivacije v lokalni skupnosti ter vzpostavili sodelovanje z vsaj 5 lokalnimi (regijskimi) podjetji z namenom ozaveščanja o zaposlovanju ljudi z oviranostmi: izdelan načrt bo vseboval jasne korake za njegovo uresničitev, da bodo lahko vsi preseljeni ljudje delali oziroma bili vključeni v skupnost. Prav tako bomo spodbujali lokalno okolje in vzpostavljali mrežo z delodajalci. Z zavodom RADELA bomo promovirali, ozaveščali in spodbujali lokalna podjetja znotraj regije za zaposlovanje ljudi z oviranostmi.

Cilj 7: V 5 letih bomo izvedli 3 posvete lokalne skupnosti o procesu deinstitucionalizacije ali druge aktivnosti za promocijo deinstitucionalizacije : o tem, kako poteka uresničevanje tega načrta, kot tudi posvete na posamezne teme, npr. o pomenu vključujoče (inkluzivne) skupnosti.

9 Ukrepi za dosego ciljev

V nadaljevanju sledi akcijski del območnega načrta. Za vsak opredeljeni cilj smo predvideli aktivnosti oz. ukrepe za dosego tega cilja, določili, kdo je izvajalec in kdo so sodelujoči za posamezno aktivnost, kaj je kazalnik in kakšna je časovnica oz. rok za to, da predvideno aktivnost izvedemo. Akcijski načrt velja za obdobje december 2025 - december 2030.

CILJ 1: V 5 letih bomo preselili 9 občanov iz socialnovarstvenih zavodov nazaj v skupnost

Aktivnosti	Izvajalec in sodelujoči	Kazalniki	Časovnica
Najti podizvajalca, ki bo izvajal selitve in podporo pred, med in po selitvi	Občina	Vzpostavljena ekipa za izvedbo selitve	December 2026
Spoznavanje uporabnikov, vzpostavljanje odnosa z uporabniki in zavodi ter osebno načrtovanje	Izvajalec; IRSSV podpora	Izdelanih 9 osebnih načrtov	Januar 2027 – december 2027
Redne konzultacije za izvajalca	IRSSV	Izvedenih 6 konzultacij na leto	December 2027 – december 2030
Izvedba selitev	Izvajalec	Preseljenih je 9 uporabnikov nazaj v skupnost	December 2027 – december 2030

Za to da zagotovimo možnost, da se 9 občanov Radelj vrne iz institucij v skupnost, moramo najprej poiskati izvajalca, ki bi zagotavljal podporo uporabnikom za vrnitev v skupnost. To pomeni, da bo izvajalec najprej moral vzpostaviti delovni odnos z uporabniki, jih dobro spoznati in v primeru, da se želijo vrniti v Radlje, skupaj z njimi pripraviti osebni načrt, poiskati primerno stanovanje in po preselitvi tudi koordinirati in spremljati izvajanje podpore v skupnosti. IRSSV bo zagotavljal podporo izvajalcu (in po potrebi tudi drugim službam) za zagotavljanje podpore v skupnosti.

CILJ 2: V 5 letih bomo zagotovili 9 stanovanj po meri posameznika

Aktivnosti	Izvajalec in sodelujoči	Kazalniki	Časovnica
Aktivnosti za zagotovitev neprofitnih stanovanj:			
1. Spremljanje razpisov in prijava na razpis za	1. Občina	1. Poslana prijava	1. Ob nastopu razpisa

sofinanciranje gradnje ali pridobitve neprofitnih stanovanj			
2. Pregled starih in praznih objektov, ki bi se lahko aktivirala kot neprofitna stanovanja	2. Občina	2. Izdelana analiza in načrt občine za razvoj neprofitnih stanovanj	2. April 2026
Aktivnosti za pridobitev stanovanj na trgu:			
1. Izvedba sestanka z lastniki stanovanj – potencialnimi najemodajalci, kjer se jim predstavi pobudo, z namenom destigmatizacije in informiranja o priložnosti za oddajanje	1. Občina – župan; IRSSV podpora	1. Izveden sestanek	1. Marec 2026

Uporabniki, ki se bodo preselili v Radlje bodo potrebovali stanovanje. Ker se napoveduje razpis na področju zagotavljanja neprofitnih stanovanj, bo občina spremljala objave za razpise in se bo ob prvi priložnosti prijavila na tak razpis, ki bo omogočal sofinanciranje gradnje ali pridobitve neprofitnih stanovanj za namen dezinstitutionalizacije. V primeru da bo občina na razpisu uspešna, je pomembno da se dolgoročno ohrani en del stanovanj za namen dezinstitutionalizacije (za to da se ljudje z oviranostjo vrnejo iz institucij nazaj v skupnost, oz. da lahko v skupnosti ostanejo), na način da namembnost stanovanj za dezinstitutionalizacijo obdržimo tudi po smrti osebe, ki je stanovanje uporabljala. Pri zagotavljanju stanovanj za uporabnike, ki se bodo preselili, bo potrebno v okviru načrtovanja selitev popisati morebitne specifične potrebe uporabnika pri stanovanjih (npr. gibalna ovira ipd.) in na podlagi tega zagotoviti človeku primerno in dostopno stanovanje. Z namenom pridobivanja stanovanj bo občina izvedla sestanek z lastniki stanovanj, ki bi lahko bili potencialni najemodajalci uporabnikom, ki se vračajo v skupnost. Na sestanku bi jim predstavili pobudo za zagotavljanje podpore v skupnosti občanom Radelj, z namenom destigmatizacije in informiranja o priložnosti za varno oddajanje stanovanj.

CILJ 3: V 5 letih bomo dodatno okrepili obstoječo mrežo pomoči s kontinuiranim sodelovanjem in medsebojno podporo ter kanalom obveščanja in vzpostavili uporabniško podporno skupino

Aktivnosti	Izvajalec in sodelujoči	Kazalniki	Časovnica
Vzpostavitev platforme oz. kanala za obveščanje in	IRSSV in delovna skupina	Vzpostavljena platforma	September 2026

podpora celotne delovne skupine			
Izvedba rednih srečanj delovne skupine za spremljanje procesa in podpore	Delovna skupina	1x letno izvedeno srečanje	December 2025 – december 2030
Izdelati presečni protokol za uporabnike	IRSSV in delovna skupina		December 2026
Razvoj vrstniške podporne skupine	Izvajalec in IRSSV (do vzpostavitve in uvajanja, nato prevzame lokalni vrstniški podporni delavec).	Vzpostavljena neodvisna vrstniška podporna skupina	September 2027

Zato, da bodo občani dobili kvalitetno in celostno podporo v skupnosti, moramo okrepiti obstoječo mrežo pomoči in nadaljevati oz. še bolj okrepiti sodelovanje vseh ključnih akterjev v procesu DI v občini Radlje ob Dravi. Vzpostavili bomo kanal za obveščanje in nudenje medsebojne strokovne podpore (verjetno v obliki e-maile liste ali kakšnega drugega kanala, npr. Viber). Presečni protokol pa pomeni, da bomo . prikazali s katerimi službami oz. organizacijami se uporabnik v skupnosti sreča in sodeluje, opisali način sodelovanja uporabnika z službami in način sodelovanja različnih služb oz. organizacij med sabo. S tem bomo predvideli, na kateri točki, kdo in kako nudi uporabniki podporo in kako sodelujejo službe med sabo. Prav tako bomo v skupnosti vzpostavili vrstniško podporno skupino, ki jo povezuje vrstniški podporni delavec in bo namenjena vsakomur, ki si želi medsebojne podpore ljudi s podobnimi izkušnjami na področju duševnega zdravja.

CILJ 4: Vzpostavili bomo mehanizem za pretok informacij za občane z jasnimi podatki o mreži pomoči in napotitvi

Aktivnosti	Izvajalec in sodelujoči	Kazalniki	Časovnica
Pripravili bomo gradiva v enostavnem jeziku ali v lahkem branju za občane (tako online kot v fizični obliki) z informacijami o obstoječih podpornih storitvah in informacijami o vključitvi/napotitvi	Delovna skupina (občina in IRSSV koordinatorji)	Pripravljena gradiva	December 2026
Vse ključne organizacije bomo opremili z gradivi o storitvah v skupnosti, prav tako vse ključne	Delovna skupina (občina in IRSSV koordinatorji)	Gradiva so poslana vsem ključnim akterjem	December 2026

točke »zbirališča« občanov			
-------------------------------	--	--	--

Z namenom informiranja občanov o obstoječih storitvah na območju in možnostih vključitve, bomo pripravili gradiva, ki bodo vsebovale vse ključne informacije (vrsta storitve, način izvajanja, ciljna skupina, možnost vključitve in kontakt). Vsa gradiva bomo pripravili v enostavnem jeziku ali v lahkem branju. Gradiva bomo nato dostavili vsem organizacijam oz. izvajalcem storitev v skupnosti in na ključna stičišča oz. zbirališča občanov (predvsem občina, upravna enota, CSD in JZ ŠKTM).

CILJ 5: V 5 letih bomo dosegli dostopnost javnega potniškega prometa za vse občane

Aktivnosti	Izvajalec in sodelujoči	Kazalniki	Časovnica
Evalvirati projekt FURA Radlje	Občina	Izdelana evalvacija	September 2026
Zagotoviti brezplačne mesečne kupone za prevoz na poziv v okviru projekta FURA Radlje za osebe s statusom invalida ali zagotoviti za ljudi Evropsko invalidsko kartico.	Občina	Zagotovljeni kuponi ali invalidske kartice za ljudi z oviranostmi	September 2026- december 2030

Ob prvi evalvaciji projekta FURA Radlje, ki je šele začel teči, bomo dobili vpogled v stanje glede dostopnosti javnega prometa za občane. Evalvacija bo podlaga za nadaljnje korake in morebitne izboljšave projekta, v kolikor se bo izkazalo, da nekateri občani še vedno nimajo dostopa (ekonomsko ali fizično – npr. zaradi razdalje) do javnega potniškega prometa. Vsem ljudem s statusom invalida bomo v okviru občine zagotovili brezplačne mesečne kupone za prevoz na poziv ali pa pomagali pri uveljavljanju in pridobitvi Evropske invalidske kartice, ki omogoča tudi brezplačni prevoz. Pri tem bomo razmislili še kako vključiti v te prevoze tudi tiste, ki mogoče nimajo statusa invalida, kljub temu da imajo neko oviranost (ljudje s težavami v duševnem zdravju pogosto nimajo npr. statusa invalida).

CILJ 6: V 5 letih bomo za vsakega preseljenega uporabnika pripravili načrt zaposlovanja oz. aktivacije v lokalni skupnosti in vzpostavili sodelovanje z vsaj 5 lokalnimi (regijskimi) podjetji z namenom promocije zaposlovanja ljudi z oviranostmi

Aktivnosti	Izvajalec in sodelujoči	Kazalniki	Časovnica
Pregled možnosti za delo in prosti čas v lokalnem okolju	Izvajalec in RADELA	Izdelan nabor možnosti	December 2027

Individualno načrtovanje zaposlovanja ljudi in vključevanja v lokalne aktivnosti (v okviru osebnih načrtov)	Izvajalec; RADELA podpora	9 osebnih načrtov, vključno z načrti glede zaposlovanja in vključevanja v aktivnosti	Do pričetka selitve – z vsakim uporabnikom posebej
Promocija zaposlovanja ljudi z oviranostmi v regijskih podjetjih	RADELA in izvajalec, občina podpora	5 sestankov s podjetji	Do decembra 2030
Vključevanje prostovoljcev pri uresničevanju načrta	JZ ŠKTM	Št. vključenih prostovoljcev	Do decembra 2030

Ko se s človekom pripravljamo selitev iz zavoda v skupnost, je pomembno, da načrtujemo tudi to, kako se bo vključil v skupnost in da raziščemo njegove želje glede zaposlitve in preživljanja prostega časa. V občini bomo naredili pregled vseh možnosti za delo in prosti čas, nato pa v okviru osebnega načrtovanja z vsakim uporabnikom posebej pregledali možnosti zaposlitve in načinov vključevanja v skupnost. Ker pri zaposlovanju stremimo k temu, da se ljudje z oviranostmi zaposlujejo na prostem delovnem trgu, bomo promovirali in zagovarjali zaposlovanje ljudi z oviranostmi in vzpostavljali odnose z lokalnimi – regijskimi podjetji. Prav tako bomo razmišljali o načinu in možnostih vključevanja prostovoljcev v okviru že vzpostavljene mreže prostovoljcev pri JZ ŠKTM (npr. družabništvo, pomoč pri opravkih ipd.).

CILJ 7: V 5 letih bomo izvedli 3 posvete lokalne skupnosti o procesu deinstitucionalizacije ali druge aktivnosti za promocijo deinstitucionalizacije

Aktivnosti	Izvajalec in sodelujoči	Kazalniki	Časovnica
Izdelati komunikacijski načrt za čas trajanja tega akcijskega načrta za promocijo DI	Občina koordinira, sodeluje celotna delavna skupina	Izdelan komunikacijski načrt	December 2026
Izvedba posvetov za lokalno skupnost z namenom obveščanja o uresničevanju načrta ali posvetov na določene teme znotraj DI (npr. vključujoča družba)	IRSSV koordinira, sodeluje celotna delovna skupina	Izvedeni 1-3 posveti	Do konca leta 2030
Medijska kampanja s pozitivnimi zgodbami	Občina (koordinira), sodeluje celotna delovna skupina	Izvedena medijska kampanja	December 2029

o preselitvi ljudi iz zavodov v skupnost			
---	--	--	--

Ozaveščanje o človekovih pravicah ljudi z oviranostjo je pomemben del deinstitucionalizacije. Najprej bomo izdelali komunikacijski načrt za čas trajanja tega akcijskega načrta, v katerem bomo nanizali tako vsebinsko kot terminsko načrtovane aktivnosti za ozaveščanje in promocijo procesa deinstitucionalizacije in pravic ljudi z oviranostjo. Izvedli bomo posvete z lokalno skupnostjo, z namenom vključevanja lokalne skupnosti v proces deinstitucionalizacije in v izvajanje pričujočega območnega akcijskega načrta, kot tudi z namenom obveščanja o aktualnem dogajanju na tem področju. Glede na potrebe bomo organizirali posvete tudi na specifične teme, npr. o tem, kaj pomeni vključujoča skupnost in kako jo lahko soustvarjamo. Z medijsko kampanjo pa želimo prikazati pozitivne zgodbe ljudi, ki se bodo preselili iz zavodov v skupnost, z namenom »razbijanja« morebitnih predsodkov in promocijo deinstitucionalizacija.

9.1 Evalvacija načrta

Ob koncu pričujočega lokalnega akcijskega načrta se v okviru delovne skupine zavezujemo, da bomo resnost in kontinuiteto uveljavljanja načrta zagotavljali med drugim tudi z redno letno evalvacijo načrta.

Vsako leto v novembru se bo delovna skupina sestala in pregledala dosežene kazalnike ter sam potek udejanjanja akcijskega načrta. Dodali bomo morebitne nove cilje in aktivnosti ter ga po potrebi posodobili.

Ob koncu veljave tega akcijskega načrta, torej decembra 2030, se bo delovna skupina pred iztekom ponovno sestala, naredila evalvacijo izvedenega prvega lokalnega akcijskega načrta in pričela z načrtovanjem izdelave naslednjega akcijskega načrta. Potrdili ga bomo tik pred iztekom tega načrta.